

Klassiööitus

1924/5

Fi. S. KÄRZNER NIM.
EASTI NSV Riiklik
Raamatukogu

PE 1478

RM 25.957

Arnold Sommerling

LUGEJATELE

Viimaste kuude sündmused Eestimaal, tööraha sõjariistus väljaastumine 1. det., kodanluse mõrtsukalik irmuwalitsus, tööliste edasiarenemine — see kõik on tõmmanud enda peale terve ilma töölisteklassi tähelepaneku, ja iseäraliselt silmas piab seda, arusaadavalt, Eesti lugeja. Kuna aga fasshistiline võimuwalitsus Eestis igasuguse awaliku sõna, mis sündmusi ja arenemisekäiku tööraha seisukohalt walgustaks, weriselt maha on surunud ja kodanline ajakirjandus ühes sotsiaaläraandjate lehega ainult salapolitsei ja wõllanõõriseebitajate nootide järele laulawad, siis tuleb „Klassivõitlusel“ suuremas ulatuses kui siimaani seda seisuskorra walgustamise ja indamise ülesannet täitma akata.

Uuest aastast ilmub „Klassivõitlus“ kaks korda kuus, et lugejad sündmuste arenemist Eestis kindlamine wõiksid tähele panna.

Loodame, et lugejad meid sellejuures niiästi kaastöö kui ka tellimisega lahkeste tuetawad, sedaenam et see tuetus ühteaegu tuetuseks on ka wõitlewale töörahwale Eestis.

Kuna poliitikalise silmapilgu nõuded lähemas tulewikus meie ajakirja ilmumise tihedust ära määravad, sellepärast ei wõta meie tellimisi mitte aja, waid numbrite arwu peale wasta. Numbri ind ette tellides on 15 kop., nii näit. 5 numbrit — ükskõik mis numbrist alates — ette tellides 75 kop., 10 nrt 1 r. 50 k. jne. Selle inna eest saadetakse tellijale ajakiri kohe ilmumisel koju kätte. Üksikult ostes maksab nr 25 kop.

Aadress kirjutatagu selgelt ja ärgu unustatagu postimaja tähendamata, kust kaudu postisaadetused kätte saadakse, millele kubermangu ehk oblasti nimi juure tuleb lisada.

„Klassivõitluse“ 49. nr ilmub 31. jaanuaril.

„Klassivõitluse“ kontorist on weel saada

kõik seni ilmunud 48 nrt,

4 kogu, igas kogus 12 nrt, iga kogu ind üksikult 2 rbl, kõik 4 kogu (48 nrt) ühtekokku 6 rbl. Kes ainult nr 37 — 47 (see on neljas kogu ilma käesolewa nrita) soowiwad, neil tuleb 1 r. 85 kop. maksta; nr 1—47 ühtekokku 5 r. 85 k. — Kõigi nimetatud indade eest saadetakse, kui raha ette on maksetud, nrid tellijatele postiga kätte. Pealepandud maksuga (postijäreilmaksuga) tuleb 2% ehk vähemalt 20 kop. kallim.

„Klassivõitluse“ kontor on Leeningraadis, Fontankal nr 53. Postiaadress: Ленинград, Фонтанка 53, эст. журн. „Классовая Борьба“.

Ameerika Eesti töölised tuetawad wõitlewat töörahwast Eestis

Eestimaa Kommun. Partei keskkomitee sai Ameerika Tööliste Partei Eesti Liidu keskkomiteelt teate:

„Am. T. P. Eesti Liidu keskkomitee otsustas oma koosolekul, 16. det., ülemaalist korjandust Ameerika Eesti tööliste peres korraldada üüdsõna all: Kõik appi Eestimaa wangimajades kõdunewatele seltsilistele ja nende näljasurmale määratud perekondadele!

Langenud kangelasi austades paljastame pead nende põrmu ees.

Piinakongides waewlejatele saadame soojemad seltsiliste kaastunded.

Timukatele üiame: Teie neetud! Teadke et proletariaadi jõud murdmata on. Oma saatuse eest ei pääse teie kuhugi. Walatud weri nõuab tasumist.

Elagu üleilmiline proletariaadirewolutsioon!

Am. E. T. P. Eesti Liidu k.k. wolitusel

A. Kobel, k.k. liige.“

Jaan Tomp

WALGE-EESTI TIMUKATE WASTA KOMMUNISTLISE INTERNATSIONAALI JA KOMMUNISTLISE NOORSOO INTERNATSIONAALI ÜLESKUTSE 149 PROTSESSI PUHJL TALLINNAS

KÕIGI MAADE TÖÖLISTELE

Piinakambris, mida kohtuks nimetatakse, tarvitab walgekaartiline Eesti saherjate ja riigiwaraste walitsus 150 kindla ja mehise Eesti rewolutsioonilise töölisteestitaja kallal wägiwalda. Kodanlus süüdistab neid „riigiäraandmises“, rewolutsioonilise riigipööre ette-walmistamises ja püietes Eestis tööliste- ja talurahwawalitsust sisse seada.

Ta andis nad sõjakohtu kätte et wägiwalda kiirendada. Kohtunikud ja prokuröörid Eestis on pisike trobikond üleilmilise fasshismuse laagrist.

Mitte esimist korda ei tõsta Eesti kodanlus kätt Eesti töölisteklassi organisatsioonide wasta: ametiühisusteliidu kongressi wangistamine 1919. a. ja 26 töölise ilma mingisuguse kohtuta tap-

mine Isborskis; wana Eesti kommunistlase töölise Kingissepa tapmine sõjawäljakohtu abil 1922. a. kewadel; kommunist Kreuksi tapmine märtsis 1923. a. nuuskuri poolt uulitsal; järeleandmata ja kawakindl töölisteklasi organisatsioonide purustamine, mida wiimse aasta jooksul kaks korda tehti — jaanuaris ja augustis; lõpuks see protsess 150 töölise - rewolutsionääri wasta, keda mahalaskmine ja sunnitöö ähwardab.

Kodanline wõim Eestis on pankrotis. Igasugused kodanlised rühmad — allparunid, saherdajad, sotsiaaldemokraadid — wahetasid üksteist riigiwalitsuses ja ikka ühe ja sellesama tagajärgega. Üksikud rööwikute, saherdajate ja riigiwaraste kildkonnad läksid rikkaks, aga kogu maal, töölise- ja talurahwa ulkades, linnades käsitöölise ja intelligentsi seas kaswas wiletsus. Wabrikud jäid seisu. Töötaolek kaswas. Riigi rahaasjandus ligines ikka suuremale pankrotile. Lubadused ühiskondliste uuenduste kohta ja maa andmine talurahwa kätte, millega oma wõimuwalitsust Eesti kodanlus algas, on täitmata. Kodanlase täielise wõimetuse pärast üleüldse mingisugust majanduslist asja korraldada, ei saagi neid lubadusi täita. Kodanlase walitsuse all piab wäike Eestimaa tähtsusega lisan-duseks mõnele üleilmilisele imperialistiderühmale muutuma. Wäikese Eestimaa töölise ja talupegade ainus wäljapääsetee on sisse seada töölise- ja talurahwawalitsus, mis ennast klassiorganisatsioonide peale tuetaks, kindlas liidus kõige maailma tööliseklassiga.

Pankrottijäänud Eestimaa kodanline wõim on juba Eestimaad Inglise kapitalile ära müüma ja saherdama asunud. Aga ses oma ärandlikus püüdes, Eesti rahwaulkade tulusid ära müia, leiab Eesti kodanlus südi wastapanekut ühise ja teadliku Eesti proletariaadi poolt. Ja kõigi kodanliste ja wäikekodanliste rühmade ühine blok, Eesti sotsiaaldemokraatide palawal kaasabil, otsustab endale awada waba tee äraandmisele, Eesti töölisteklasi organisatsioonisi purustades.

Selle aasta jaanuaris wõetakse ühel ajal üle kogu maa ulgalised wangistamised ette. Töölise lubatud koosolekutele tungiwad Eesti nuhid ja aarwad enne ära määratud ohwrid kinni. Need on kõik Eesti ametiühisuste tegewad töölised. Need on rewolutsioonilise noorsoo eelwäe liikmed. Need on Eesti naistöölise juhtiwad esitajad. Need on töölise ariduslase organisatsioonide töölised. Need on, lõpuks, puutumata õigusega Eesti riigikogu (parlamendi) liikmed; need on kümme inimest, kahes rewolutsioonilises töölisterühmas: kommunistiline rühm ja töölisterpartei rühm. Need saadikud on Eesti kodanlase suuremad wihaalused, sest et nad, rewolutsioonilise töölisterühmade eeskujule järele wanas tsaari riigiwolikogus, alastamatalt paljastasid riigiwargusi, wägiwalda ja Eesti „demoraatia“ ettewalmistatawat äraandmist. Ja saadiku puutumatus wisati kui wana tarbeta koli kõrwale. Kõik tööliseorganisatsioonid üle maa aeti laiail. Proletariaat piab waikimisele sunnitama.

Kindlalt ja mehiseelt jatkawad oma wõitlust Eesti kodanlase wangistatud ohwrid Eesti piinakambrite seinte wahel. Ametliku kohtukomiti on nad muutnud poliitikaliseks kohtupidamiseks kodanlase üle. Nad ei tunnista seda klassikohut. Eesti parlamendi liige ja Eesti rewolutsioonilise töölise juht Jaan Tomp wiskas timukatele nakku oma mehise teadaande, et pea paneb proletariaat kohtunikud ise süüpingile. Selle „kohtu tiutamise eest“ anti ta sõjawäljakohtu kätte ja mõisteti surma. Otsus on kinnitatud.

Au ja kiitus Eesti töölisele rewolutsionääridele! Oma kindlusega, oma kangelasemelega on nad juba indamata palju kogu töölisteklasi eaks teinud. Leidku nende kindel rewolutsioonilise waadate ja oma klassiorganisatsioonide kaitse kogu töölisteklasi ja eeskätt Eesti töölise täielist tuetust!

Kõigi maade töölised!

Tete waheseegamine on nii mõnigi kord kinni pidanud timuka käe, mis tõstetud töölisejuhtide wasta. Ärgem andkem Eesti timukatele wõimalust Eesti

töolisteklassi paremat osa äwitada. Kõlaga igal pool protestiääl klassikohtu ja timuklise wägiwalla wasta.

Eesti timukad! Pidage meeles: teie maksate enda peadega Eesti proletariaadi juhtide elu eest!

Maha Eesti timukad!

Elagu rewolutsiooniline Eesti proletariaat!

Kommunistlise Internatsionaali täidesaate-komitee

Kommunistlise Noorsoo Internatsionaali täidesaate-komitee

Moskwas, 15. now. 1924

Kommunistlise Internatsionaali üleskutse 1924. a. 1. detsembri sündmuste puhul Eestis

Eestis woolab töörahwa weri

Juba mitu kuud köidawad Eesti sündmused terve ilma mõtlewate tööliste tähelepanekut.

Mis oli nende sündmuste algatajaks?

Wäikene maa — pisut üle miljoni elaniku. Selle maa turjale, kes — ehk küll lühikest aega — proletaarsete rewolutsiooni wõimu tunda ja tõsise wabaduse õhku sisse ingata sai, asus kildkond walgekaartlasi. Ettäägiga enda wõimu ülewal oida, piab sel kildkonnal suur alaline sõjawäg! olema, mis rahwaarwuga kaugeltgi tasakaalus pole. Tööstus sureb aegamööda, töötaolek kaswab. Talurahwas on raske maksukoorma all, et üles pidada sõjawäge ja kogu riigiaparaati kõigi ta ministerriumidega, saatkondadega jne, sest maksude suurus ei ole maa wäiksuse kohane.

Walitsew kildkond kiduneb ikka enam ja enam. Sõjaminister lamab joobnult uulitsal. Suuremaid walge walitsuse „riigimehi“ süüdistatakse altkäemaksude wõtmises. Sahkerdajat ei saa eraldada ministrist ega ministrit lihtsast wäljamaa isanda tuapoisist. Kogu maa lämbub olukorras, mis tekitanud Eesti walgekaartline kodanlus, keda omal ajal Saksa okupatsioon wõidule aitas.

Maa sureb aegamööda. Niisugune on selle pildi tagapõhi.

Töolisteklass ei wõi selle suremisega leppida ja ta teeb kramplikka jõupingutusi, et wabastada ennast ja wabastada maad wäikese rööwsalga wägiwalla alt, kes alaсти wägiwalla abil wõimul püsib.

Aga see wäikene rööwsalk, põlwini were sees seistes, jätkab kodanluse ülemate kihtide ja nende pojukeste ambuni sõjariistupanemist, wäljamaa kodanluselt saadud rahaga.

Ta rüüstas ära kõik awalikud töolisteliikumise asutused: ametühisused, kooperatiwised, poliitikalised, kägistas töölisteajakirjanduse, nõnda töolisteklassil kõik teed enda uwide awalikuks kaitsmiseks sulgudes.

Iljutine 149 seltsilise protsess oli äbematam wäljakutse kogu Eestimaa töölistele. Julge sõna eest kohtus lasti maha s. Jaan Tomp. Eluaegne sunnitöö — see on Eesti „demokraatial“ weel liig pehme otsus.

Kõik Eesti töölistes on kommunistlise partei poolt. Seda näitasid mitu korda igasugused „parlamentlised“ wallimised isegi walge terrori walitsuse aeg. Seda nättas ka üksikute woolude sisemine wõitlus ametühisustes ja teistes töölisteorganisatsioonides, kuni walge Eesti rööwsalk weel niisuguste organisatsioonide warjugi kannatas. Eesti sotsiaaldemokraadid on juba amugi nulliks muutunud ja lihtsaks tuapoisestalgaks.

Üksteise järele Eesti töölistele wisatud prowokatsioonilised wäljakutsed wiisid kuni iljutise kommunistide sõjariistus wäljaastumiseni Tallinnas. Töölistes wõitlesid kui lõwid. Pea paljaste kätega aarasi nad oma kätte terve ria tähtsamaid riigiasutusi. Ainult enda ooleks jäetud, ilma mingisuguse abita mujalt, tormasid nad tööliste werest joobnud kodanluse reaktsiooni wasta,

sest edasi kannatamiseks ei olnud enam jõudu.

Eesti kodanlus langes wäljaastujate peale kõige oma sõjawäega. Ülestõusmine purustati. Alatud kättemaksmine jätab oma koleduse poolest kaugele maha isegi Soome tööliste kallal toime pandud kättemaksu timuka Mannerheimi poolt. Iga öö lastakse maha kümned paremad Eesti töölisel. Kogu maa ägab walge terrori ikke all. Kõik töölisel lastakse üksaawal kaitsepolitsei iseäralise järeelwaatuse alt läbi käia. Kinniwoetudel tuleb wangimajades mitteinimlisi piinamisi kannatada. Tööliste weri woolab jõena. Upsakaks läinud „woitjate“ trobikond maksab kätte töölistele lihunikule sarnase werejänuga.

Terwe woim kogu maa üle on antud uue sõjawälise diktaatori Laidoneri kätte. Tal on wanad timukateened: ühes kindral Judeenitshiga korraldas ta sõjakäiku Wene rewolutsiooni wasta. Tal on aumärk Englise walitsuselt nende „teenede“ eest.

Terwe ilma eelsammuwad töölisel piawad mõtlema selle üle, mis sünnib wäikese maalapikese peal, mida Eestiks nimetatakse. Klassiwoitlus on siingi kodusõjaks saanud. Töölisteklass on niisugusesse seisukorda wiidud, et parem osa töölisi on walmis ennem surema kui sarnaselt edasi elama.

Eesti sotsiaaldemokraadid — mitte ainult et nad töölistega ühes ei läinud, waid nad tuetasid täielikult tööliste timukaid. Eesti sotsiaaldemokraadid ääletasid täelist usaldust Eesti kindralile

Laidonerile, sellele öelale lihunikule, kes õigusega Eesti Gallifet' nime ära on teeninud. Eesti sotsiaaldemokraadid esinewad tööliste äraandjatena, walitsewa rööwsalga käsikutsena, ühe sõnaga, wäikeste Noskedena.

Kogu Eroopa kodanlus terwitab walget terrori Eestis. Englise wanameelsete ja Prantsuse wabameelsete walitsus aga terwitab Eesti presidenti enamuse ähaohust pääsemise puhul.

Mõelgu selle nähtuse üle järele kõigi maade sotsiaaldemokraatlisel töölisel.

Kogu ilma eelrinna-töölisel indawad wäirilisel Eesti kommunistide waprust. Eesti ülestõusnud woitlejad näitasid niisama kui woitlejad Hamburis minewal aastal, et töölisteklassi paremad pojad oskawad lahingit lüüa proletariaadi asja eest ka kõige raskemas olukorras. Eesti tööliste-kommunistide woitluse-salgad on kogu ilma tööliste austuse ära teeninud.

Aga kõirilõikajatetrobikond, kes ennast Eesti walitsuseks nimetab, wastutab iga walatud tööliste weretilga eest. Ärgu mõtelgu nõndanimetatud Eesti walitsus et tema praegused kuritööd tasumata jääwad. Tööliste surnukehade ulkade eest maksetakse kätte.

IGAWENE MÄLESTUS LANGE-
NUD WOITLEJATELE!

ELAGU KOMMUNISTLINE PAR-
TEI EESTIS!

Kommunistilise Internatsionaali
täidesaate-komitee

Moskwas, 10. dets. 1924

KUI UNTI ÜIAD...

Eesti 1. detsembri sündmused sünnitasid rahwuswahelises ulatuses wastukäja, mis palju laiemale ja sügawamale kostis kui seda sündmuste eneste ulatuse järele oleks woinud arwata. Suurriikide ajakirjandus ja poliitikategelased, kes tihti küllalt sellest tunnistust annud, et nad endale, ettegi ei kujuta, kus ilma-serwas too „Eesti wabariik“ aseneb, ja kes teda sellepärast kord Tshesoslowakia wõi Saksamaa naabrusesse, kord koguni Mustamere ääre, Balkanitele paigutawad,

need lehed ja mehed töid nüüd Eesti sündmustest pikki teateid ja kirjeldusi.

Millega seletada seda uwi? Kas Eesti „demokraatia“ olemasolekuga, tema woiduga, nagu püiab Eesti kodanlus tõendada?

Tähendasime juba, kuiwõrd wähe „suurt ilma“ Eesti olemasolek üleüldse uwitab, ja kuiwõrd see ka Eesti „riigi-meestele“ walus woib olla, neid tule-tatakse meelega ikkagi ainult siis, kui tarwis on mõnda kutsikat kollegile kal-

lale õssitada. See kutsikapoliitika oli mõeduandew ka 1. det. sündmuste kajastamisel.

Revolutsiooniline wäljaastumine Eestis sündis silmapilgul, kus kogu ilma kapitalistlised karjakubjad metsa poole wahtisid ja karjusid: Unt tuleb! Unt tuleb! Ja kui nüüd Eesti karjast wastu kajas: kommunistmuseunt juba tegigi katset meile kallale tungida, siis tuli see suurtele kubjastele just nagu tellitult. Paremat juhust ei oleks nad endile soowidagi wõinud selleks, et rahwaukade ees kommunistmuseundiga kolli teha.

Kommunistmusetont on jälle kord kohutawaks kolliks kõigil kodanlusepalee reklaameseintel. Algas see ajajärk wiimastel Inglise parlamendiwalimistel, mõdaläinud oktoobris, kus Inglise wanameelne kodanlus selle lipu all tööerakonna walitsuse wastu wälja astus. Macdonaldile wisati tuttaw „Sinowjewi kiri“ jalgu, ja ta kukkus ninali, sellega ise oma poolt kommunistmuse ädaohu tondi wärwisi seintel weelgi paksendades.

Sellele järgnes Inglise wanameelse walitsuse esitaja Chamberlaini (Tshemberleini) sõit Prantsusmaale ja Itaaliasse, selle otsekohese ülesandega, et kommunistmuse wastu ühist wäerinda luua. See oli juba detsembris, ja Eesti sündmused olid Inglise ärral „asjalisteks andmeteks“ ta kihutusetööl ühise wäerinna loomiseks — kommunistmuse ehk — selgemal keelel — Nõukogude-Wenemaa wastu.

Kuiwõrd Inglise tagurline kapitalismus siin iseseiswalt wõi kokkukõlas Ameerika suurkapitaliga toimetas, ei ole weel päewawalgele tulnud, aga wististe wõib oletada, et ka see sõjakäik Ameerika dollari Eroopa-wõitmise kawa ulka käib ja sellepärast New-Yorgist õnnistuse on saanud.

Inglise kapital ei leppinud aga ainult kolme suurrõowiku kokkuleppega. Warsti paistsid ta agitatsiooni ja organiseerimise tagajärjed silma Balkanil ja Balti riigikestes, kus samati enamlusewastase ühise wäerinna loomisest akati rääkima ja organisatsiooniliselt selle teustamiselegi astuti. Balkani riikide ministrid rändasid ühest pealinnast teise ja peagi kõneldi kokkuleppe wõimalustest Lõuna-Slaawi, Bulgaaria ja Rumeenia wahel. Balti riikide

liidu küsimus kerkis samati uueste päewakorradele, ja jaanuari keskpäewadeks määrati Elsingisse sellekohane konwents.

Sisuliselt on kõik see elewus, kõik see kihutuse- ja organiseerimisetöö sihitud sedasama teed, kuhu sihtis Inglise tagurliste ringkondade poliitika, kui need Macdonaldi wastu sõjakäigu ette wõtsid, nimelt Nõukogude-Wenemaa wastu, kuigi kogu seda ühise wäerinna loomist kord Wenemaa, kord kommunistmuse wastu üles seatakse. Teadupärast aga ühistab kodanlus liig tihti seda kahte mõistet.

Millega tuleb seletada seda uut sõjakäiku Nõukogude-Wenemaa wastu, kuna nõukogudewalitsus, teatawaste, just wiimastel ajal eriti kõige rahulikumat poliitikat on ajanud ja seda nimelt ka Inglismaa wastu, kellega kewadest saadik uue lepingu üle läbirääkimisi peeti?

Seda küsimust walgustas iljuti eldaste Saksamaa ajakirjandus. Inglismaa — kirjutas muuseas wabameelsete äälekandja „Voss. Zeit.“ — ei taha Wenemaa äwitamist, waid ainult ta nõrgestamist sedawõrd et nõukogudewalitsus walmis oleks Inglismaaga kõige soodsamatel tingimistel — Inglise kapitalistidele muidugi — kokku leppima, ja teiseks, et Wenemaa mõju Inglise Aasia asumaadel ja teistes idamaariikides Inglise poliitikale ädaohtlikuks ei läheks.

See on arusaadaw. Nõukogude-Wenemaa ei läinud Inglismaaga lepingut tegema mitte kui riik, kes ädapärast sunnitud on kõiki tingimisi alla kirjutama. Bresti lepingu ajad on mööda. Wenemaa astub wälja kui täieõigusline suurriik. Aga see ei ole weel kõik. Wenemaa mõju ja eeskujutidamaariikides, kus Eroopa rööwkapital oma küüned sügawalt ja terawalt rahwaste ihusse on surunud, kutsub sügawa wabastuse liikumise elule, liikumise, mis Eroopa rööwikute wastu on sihitud ja nende määratuma kasu allikad ähwardab suluda. Wenemaa on elawaks näituseks Indiale, Egiptusele, Wäike-Aasia riikidele, linale jne, kus Eroopa, eestkätt Inglise kapital oma äwitawat tööd teeb, kuidas sellest rööwkapitalist wõib pääseda. Wenemaa rahupoliitika nende riikide wastu on kõige paremaks imperialismusewastaseks agitatsiooniks — wõrreldes kapitalistlike

maade poliitikaga. Ja kui neil maadel wabaduseliikumine ikka sügawamalt maad wõtab, ikka kõrgemaid laineid lööb, siis on Inglise rööwkapitalil küllalt asja wõidiseda ja — kommunismusewastast ühist wäerinda korraldada.

See kihutusetöö kannaks aga wähe wilja, kui tal mitte kohast pinda ei oleks ka teistel maadel. Lugu on aga nii, et wabaduseliikumise laine terwes ilmas oogsalt tõuseb, mitte üksi rööwimperialistide kurnamise all ägawatel asumaadel ja poolasumaadel, waid ka kapitalistliste riikide eneste piirides. Prantsusmaa, Itaalia, Belgia, Olland, Ispania jt — nad kõik nuumawad endid suurel määral kurnatawate asumaade kulul, ja kõigil neil kurnamail on sügaw käärimine käimas. Ispania on juba oma asumaadel weriseid aawu saanud, ja Prantsusmaa kapitalistid kardawad, et see liikumine (Põhja-Aafrikas) ka naabruses olewatel Prantsuse asumaadel wõib tuld wõtta. Niisamati on Itaalia asumaad Põhja-Aafrikas (Tripoli, Tunis) alaliselt ädaohus, sest kordaläinud Türgi rewolutsioon ühelt- ja Ispania asumaade wabastusewõitlus teiselt poolt kihutab terve muhamedi-ilma wõitlusele Eroopa kapitalismuse wastu. Ja see on kapitalistliste maade elu- ja surmaküsimus. Arusaadaw sellepärast, miks kommunismusewastase wäerinna kihutus wastuwõitlikku pinda leiab.

Samasugune on lugu teise ja kolmanda järgu riikides, kus küll puuduwad asumaad, kus aga walitsew kodanlus oma riigi piirides meeletut kurnamispoliitikat ajab. Rumeenia wäriseb Bessaraabia pärast, mida ta püssitikkude ahelaga enda küljes püiab kinni oida. Juugoslaawia sai sõjasaagina enda käpa alla ria wähemaid Balkani rahwaid, keda ta metsikult kurnab ja kelle rahwuslikku enesetunnet ta weel metsikumalt maha surub, kartes et see kord need rahwad rewolutsioonile wõib wiia. Bulgaaria kapitalistlike kildkonna poliitikat laialiste talurahwakihtide wastu tunneme juba 1923. a. rewolutsioonist ja selle werisest mahasurumisest saadik. Poola kodanlus rõhub ja surub wõerasrahwaid (mitte wähem muidugi ka oma töörahwast linnas ja maal), kes sõja tagajärjel tema piiridesse sattunud ja

nüüd alalises partisaan-sõjas omale wabadust kätte püiawad wõita.

Kui juure lisame, kuidas suurtes kapitalistlikes riikides klassiwoitlus iga päewaga terawneb, kuidas kodanusediktatuur kõigil kapitalistlistel maadel ikka selgemal ja selgemal kujul otsekoheseks wägiwallaks muutub, mis alasti terrori abil kodanluse wõimu püsti oida püiab; et „Eesti politsei - piinakodade õhkkond terwelt ja täielikult rahwuswahelises ulatuses sisse on seatud“ (G. Safarow, „Leningr. Prawda“), — siis on selge, et imperialistid oma kommunismusewastast ühist wäerinda püiawad luua wiimast abinõu otsides niistästi oma töörahwa kui ka kurnatud ja allasurutud asumaade rewolutsiooniliikumise kägistamiseks.

Ei tarwitse aga suur prohwet olla selle wäerinna saatuse ettekuulutamiseks. Ei ole siiamaanil leitud kitti, mis kinni mataks praud ja augud imperialistlike riikide omawahelises wõitluses ja wõistluses. Uwitaw ongi sellepärast kodanlise „Vossische Zeitung“i seletus, et Inglise imperialistid mitte Wenemaad äwitada ei taha, waid teda ainult äärmiselt nõrgana näeksid. Selle poliitika põhjust ei ole raske leida: juba sõjasaagiks langenud Saksamaa kallal on wõitjad imperialistid weriste ammastega üksteise kõri kallal ja ei näe rahuliku lõpu wõimalust, missugune wastastikkune äwitamine tuleks küll Wenemaa kallal, kui see kord imperialistlike teerõwliste saagiks langeks!

Sellepärast on iga „ühine wäerind“ imperialistlike rööwikute ja nende wähemate õuekoerte — nagu „Balti riikide“ wahel wäga abranstanud niidiga õmmeldud ja käriseb esimise tugewama wenituse juures. Aga oma diktatuura wägiwallaga õhutab kodanlus ikkagi wõimsalt rewolutsiooni leeki, mida üksigi wägiwald äwitada ei suuda. Lepitamata wastuolude wastu, mis walitsewad imperialistide eneste wahel ja mida üksigi „ühine wäerind“ ei lahenda, kaswab ja tugewneb töörahwa üleilmne ühine rewolutsiooniwoitlus wäerind, ja wast enne weel kui tagurused, kes nüüd unti üides rahwaulke kommunismusega kollitada püiawad, seda märkawadgi, leia-

wad nad tõelise „undi“ — proletaarse rewolutsiooni — oma karjas.

Ilma et „ühine wäerind“, mida kodanlus kommunistuse — nende keeli“ : Nõukogude-Wenemaa — wastu korraldab, sellele kuidagi ädaotlikuks wõiks saada, õhutab ja sunnib ta töörahwa

ulke kiiremale rewolutsiooniwõitluse ettewalmistamisele.

Kodanlus ihub sõjariista oma wägivaldaga diktatuura teustamiseks — õnn kaasa! Proletariaat näeb kiireste lähemas otsustawat wõitlust.

EESTI TÖÖRAHWA WÕITLUSEWÄERIND 1. DETSEMBRIL 1924¹

„Ähwardawalt rippus meie pea kohal kommunisti poolt üles seatud Damoklese mõõk õõl wastu 1. detsembril 1924. a., et esimese signaali järgi alla langeda...“

(Walge-Eesti kindralstaabi „kokkuwõttest“)

I. Olukord enne 1. 12. 24.
Töölisklass kogub, peale rida wõitluse poliitikalisel alal, ühise wäerinna lipu alla pea wiimseni kõik proletaarsed ja suurema jahu poolproletaarseid kihtisi, ja pealeselle weel suure osa wäikekodanlusest ja talupoegadekeskkihist (asunikud). Kodanlised partei tuusad, kes igasuguse sideme n.n. „rahwaga“ kautanud, on wiimsed kullapennid omawahelise rüselamise ja sõimu tubliil kaasabil õnnelikult ära saherdanud ja lajutawad oogsalt nii majanduslist kui ka poliitikalist kriisist. Kodanline „aktiiv“ (kogumehed) on endale opositsiooni maske ette tõmmanud ja lärmab kõige aja kommunistide — riigiwastaste „mässu“ ettewalmistustest ja nõuab „seaduse karmi kätt“ kõigi „äraandjate“ wasta. Teise käega aga istutab seesama „aktiiv“ kodukaswawa fasshismuse taimekesi allparunite loeris ja ohwitseride kasiinodes ning endine „pristaw“ ja tänapäewa põialkindral Pöder on isegi juba nende „relwastamisega“ (sõjariistupanemisega) ametis. Sogases poliitikalises õhkonnas ajab fasshismus oma juured juba õige sügawale — siit

ja sealt kostawad ääled, mis nõuawad wõimu aaramist. Päts ja K^o kõhkleb, jõudude tasakaal pole fasshistide kasuks, sest liig tugew on Töörahwa Ühine Wäerind, kes walmis, sõjariist käes, wasta astuma allparuniste ohwitseride ja kindralite „kütisalkadele“.

Wahepeal on fasshistlik „sõjanõukogu“ suurepäralise wõitluseplaaniga walmis saanud: esiteks tuleb äwitada prowokatsioonilisel teel proletaarne juhtiw kogu, ja teiseks: kui see kõrwaldatud, siis korraldada äkiline sõjariistus pööre ja wälja kuulutada fasshistlik diktatuur.

Fasshistide pealetungi esimene osa õnnestab täielikult. „Demokraatliste“ walitsusemeeste lahkel kaasabil rüustatakse töölisteorganisatsioonid üle kogu Eesti. Kaagikohtu ette tiritakse 149 meie paremat klassiwenda. Ülejäänud osa pueb sügawale põranda alla, asudes esialgselt kaitseseisukorda.

Aasta teisel poolel — üleüldise majanduslise ja poliitikalise kriisise terawnemine. Töötatööliste arw suureneb, asuniku majandus waub kokku. Ulgad ilmuwad uulitsatele ja nõuawad pealetungimist.

Proletariaadi eelwägi seab end wõitlusewalmis. Palawiku sarnase ooga luuakse lahingusalkasi tehastes, wabrikutes, asutustes ja sõjawäes. Äärmiselt rasketes tingimistes warustatakse end sõjariistadega.

II. Proletaarse eelsalga tegewus 1. 12. 24. Eestimaa Kom-

¹ Kuna siitamaani ainult fasshistiline walgekaardlaste kildkond oma seisukohalt üksikasjalisema sündmuste kirjelduse on annud („Sõdur“ nr 51/52), töörahwa seisukohalt ligem wõitlusekäigu walgustus aga paudub, sest et põrandaalune umbsus selle kokkuseadmist loomulikult wiitwab, siis wõib järgnewgi kirjeldus ainult katkeline ja ligikaudne olla, mis kaugeltgi weel üleüldist indamist ei luba teha.

Toim. märk.

munistline Partei, kui proletariaadi waimline ja organisatsiooniline juht, seab end wõitluseseksikorda. Luuakse rewolutsiooniline peastaab, kes terve juhtimise enda kätte wõtab. Lühikese ajaga on kujundatud mitmesajameheline wõitlusesalk, kelle kohuseks raskem ülesanne langeb: anda esimine oop Tallinnas kogu kodanlise wägiwalla wõimuaparaadi pihta.

Sellest wäljamineks jagatakse kogu linn wõitluserajoonideks, igaüks oma rajooni wõitlusestaabiga.

Töölisteklassi ustawamad ja paremad pojad on ööd-päewad kibedas töös: mehed otsiwad, kaewawad wälja, tassiwad kokku sõjariistu. Salamahti, nurgataga, opitakse nendega ümber käima. Seltsimehed, kes sõjawäes teeniwad ehk kes ise sealt läbi käinud, seletawad „noortele“ wõitlusekunsti. Naiseltsilised on oolsalt sidumismaterjali kogumise ja korraldamisega tegewuses. Kõik see käib kiirelt, korralikult, waatamata et terve töö läheb tuhandepealise nuhkide armee külje all.

1. 12. 24. esimistel ommikutundidel on löökrühmad koondusepaikades. Äramääratud ajal saawad nad lühikesed, selged lahinguülesanded. Kell 1/26 (ommikui) langewad proletaarsed eelwõitluserühmad korraga oma ülesannete täitmisele.

Wallatud rewolutsioonilisest waimustusest, kindlas usus enda wõiduse ja täies teadwuses marssiwad nad läbi uulitsapimeduse wõitlusesse oma klassiwaenlase elusoonte kallale.

Löökrühmadel oli täita kahesugune ülesanne: osa neist pidi waldama kodanlised wõimuaparaadid ja osa — äwitama kodanluse elawa wastupaneku jõu, s.o. Eesti junkrutekooli (kadettidekooli) ja politsei ratsareserwid.

Esimine osa löökrühme täitis oma ülesande juba esimese wõitlusetunni jooksul. Weel enne kui kodanlised wõimumehed ootamata löögi esimisest irmust suutsid toibuda, oli terve Tallinn wälisilmast lahutatud — eritöölisterühmad löiksid telefoni- ja telegrahwiühenduse ümber terve linna puruks. Üksikasjaliselt tegutsesid löökrühmad, mis ametiasutuste kallale tungisid, järgmiselt:

T o o m p e a l. Tunnimeestelt wõeti sõjariistad ära, tungiti lossi wahtkonna ruumi, wõeti esiteks oma alla wahtkonna püssid ja siis ka kogu wahtkond. Lühikese ajaga on löökrühma wõimuses pea kõik Toompea asutused ühes riigikoguoonega ja „riigiwanema“ majaga. Riigiisa Akel jookseb irmuga ühest tuast teise ja lukutab end „surmani põrutatult“ weel wiimases pelgupaigas. Tema adjutant põgeneb aluspesu wael läbi akna, jättes „riigiisa“ saatuse ja „neetud enamlaste“ ooleks. Löökrühma suurus oli 10—12 meest.

P o s t i j a t e l e g r a h w i p e a j a a m a s. Umbes kümnemeheline löökrühm wõtab oma alla kogu postitelegrahwi peajaama oone. Wälisukse juure seatakse 2 wahti, kes sissetulewad politseinikud ja ametnikud wangistawad. Muuseas kukub nende kätte ka linnapolitsei ülem Saar (endine tsariaegne politseinik), kes kohe „eameelega“ sõjariista oma käest ära annab ja lubab „kommunistide“ teenistusesse jääda. Mehel olnud nii äda käes, et lubanud kohe aidata Pätsi kinni püüda.

B a l t i w a k s a l i s. Löökrühm, mis osalt raudteelastest koos, waldas waksali, surmates paar politseinikku, kes wasta akkasid. Igaile poole seati wahipostid wälja ja wõeti walwe alla sisse- ja wäljakäigud. Koha peal jagati raudteeteenijatele, kes töörahwawalitsuse eest walmis olid wõitlema, sõjariistu. Kes wasta ei akanud, nende kallal wägiwalda ei tarwitatud. Sellepärast on ka seletataw, et kümmekond ohwiteri, keda jaamas wangistati, ainult wahi alla wõeti ja neid mitte maha ei lastud.

K i t s a r o o p a l i s e p e a j a a m a s. Löökrühm, umbes 6 meest, wõttis jaama oma alla. Kõik jaama tulijad otsiti läbi ja wõeti neilt sõjariistad ära. Wastaakkajaid oli ainult 2 — politseikordnik ja korrapidaja ametnik — need lasti maha. Reisijad, keda ooteruumis kinni peeti, jagunesid kohe kahte rühma: ühte oonenurka kogusid kodanlised ärrakesed ja prouakesed, teise töölisteklassi liikmed. Esimised tudisesid irmus, kuna teised nähtawa eameelega asjakäiku jälgisid.

Nii oli osa eelwäe löökrühme riigi tähtsamad walitsusekohad esimisel wõitlusetunnil rewolutsioonilise töörahwa wõimule andmiseks juba oma kätte wõtnud. Aga nüüd tuli teine wõitlusejärk — nende punktide käesoidmine seniks kuni^o äwitatud kodanline elaw wastapanekujõud, mobiliseeritud ulgad ja kujundatud ajutine rewolutsiooniline töörahwawõim.

Kolm wiimast ülesannet on ligidalt üksteisega siitud. Osa löökrühme, kelle ülesanne oli waenlase elawat jõudu ootamata, äkilise löögiga alwata, pidi andma wõimaluse aega wõita kahe järgmise ülesande teustamiseks. Nende, niiaästi arwuliselt kui ka sõjariistadega warustamise pooldest kaugelt tugewamate rühmade tegewus algas kohe lahingutega, kandes juba algusest peale puhtsõjalist iseloomu, kus tuli jõud jõe wasta seada. Siin oli wastasel tehnikaliselt kui ka arwuliselt määratu ülekaal, ja et seda esimise oobiga korda ei läinud alwata, ei annud pealetungimine siin soovitud tagajärgi.

Junkrute- (kadettide-) kooli peale tungimine. Kool oli Tallinna garnisoni tähtsam elawjõudude tagawaraallik. Sinna oli kokku koondatud ligi 200 kindlat allparuni wõsu, kellest tulewased ohwitserid pidid saama.

Löökrühm, umbes 50 inimest suur, tundis oma ülesande tähtsust. Ettewaatlikult läbi wõsastiku tungib ta junkrute-kasarmu kallale, piirab selle sisse ja pillub akendest kümnekond käsigranatit majasse. Sündinud segadust kasutades tungib löökrühm kasarmusse ja jaguneb kohe kaheks. Üks osa awab tule kadettide peale, kes püsside järele tahawad joosta, mis taga pool ruumis seisid, teine osa tungib trepist üles teisele korrale, kus samati kadetid magawad. Aga need on juba jalul, sest alt kuulduw müra on neid enneaegu oiatanud. Löökosa lüiakse ülemiselt korralt tagasi ja ta taganeb allgetusewate seltsimeeste sekka. Wiimased on wahepeal oma ülesandega walmis saanud, sest kadetid, kes alumisel korral olid, panid surmairmus plehku — ühed aknast wälja, teised lödisedes woodi alla. Aga ülemiselt

korralt ägeda tule alla wõetud, pidiwad seltsimehed kasarmust taganema.

See otsustab. Waenlane oli wõitnud kõige tähtsama asja lahingus: aja. See andis wõimaluse plehkupannud kadetid kokku koguda, nad kohale rutanud ohwitseride käsu alla anda ja kohe pealetungimisele wita. Wäikearwuline löökrühm ei suutnud loomulikult sarnasele jõule wasta panna ja taganes surnud ja sõjariistu maha jättes.

Autotankide - diwisjonis. Tehnikalistes wäeosades, eriti autotankide üksustes, on kodanlistes sõjawägedes alati kõige „kindlamad“ ja „ustawamad“ mehed, sest nüüdisaja lahingutes on tehnikalistel wõitluseabinõudel määratu suur tähtsus. Eesti mädanend „armees“ oli see teisiti. Töörahwa lahingurühmas, kelle ülesandeks oli autotankide-diwisjoni wallata ja tankid töörahwa wõidu kindlustuseks wälja tuua, oli mitu tankisti. Nende kaasabil rikuti koha peal kõik tankid, kuna üks rewolutsioonilik soldat kohe alal oitud tankiga wälja katsus sõita. Tank oli juba liikumisekorras, aga tanki juht langeb juurerutanud walge weltweebli kuuli all, sest wõitluses wilumata töölised ei osanud nähtawaste tanki kaitset seniks kindlustada, kuni tank iseiswalt tegewust oleks wõinud alata. Wahepeal oli seesama weltweebel suutnud jalule ajada tankideroodu õpekomando (sarnastes asutustes, kus alamohwitserisi ette walmistatakse, leiawad kohta ainult „kindlad“ mehed) ja nende tule all taganeb löökrühm.

Walgewäe kindralstaabis. Pealetungiw löökrühm sattub wahisoldati peale, kellel korda läheb kogu wahtkonda jalule tõsta. Karauuliruumi wisatakse pomm, mis irmust äwitust teeb, aga wahtkonnal läheb korda awada löökrühma peale kuulipildujatuld, nii et löökrühm, peale ägedat lahingut, mille wältel ta juba maja ülemistele kordadele jõudnud tungida, ometi on sunnitud enneaegselt taganema, jättes waenlase kätte kogu garnisoni juhtiwa sõjawäe aparaadi.

Politseireserwis. See on Tallinna kodanluse „kaardiwägi“ ja lööksalk. Arusaadaw et seda esimises järjekorras äwitama pidi. Täiendatud

löökrühm ühes granatite ja pommidega pidi selle ülesande täide saatma. Aga pomm, millest „terwe reserwi kasarmule küll oleks olnud“, sattus woodisse ja ei lõhkenud. Alanud tulewahetus ajas politseinikkudekarja jalule. Nende kuulipildujate- ja automaatidetuilele ei suutnud löökrühm wasta panna — ta taganes, jättes maha mõned surnud.

Nii ei suutnud löökrühmad oma ülesannet—awitada waenlase elaw wasta panekujõud — mitte täita. Siin oli rida puhtsõjalisi puudusi, siin mängis osa nõrk warustus sõjariistadega (olid peajasjaliselt rewolwrid), siin oli tähtis tegur see, et töölistest (peajasjaliselt) koosolewad lahingurühmad ei tunnud uulitsawõitluste iseäraldusi jne. Nende wigade indamine seisab meil alles ees, kuid seekord jääb faktiks, et kodanluse aktiivne wastapanekujõud jäi terweks, et ta suutis aega wõita, koondada end „polkownikute“ ja „kindralite“ käpa alla ja tagasi lüüa ja laiali puistata töörahwa eelwõitlusesalka, andes tugewat oopi töörahwa weel mitte wõitlusewalmisolewate tagawarade pihta.¹

III. Fasshistide wastalöök. Et töörahwa eelwõitlusesalga löök täieste ootamata terwe Eesti kodanluse kopitanud pealaele langes, on mitmekülgsest tõendatud fakt. Oma totruses arwas allparunlik kogukond n.n. „awalikus arwamises“ et „149 riigiwastase protsessiga on meie kommunistilisele liikumisele antud surmaoop“. Teisiti targutasid ometigi fasshistlised sõjasalanõu ässad (näit. „kindral“ Tõnisson). Nüüd tagajärele laulawad nad umbes nii (ametlik aruanne „Sõduris“):

„Meil oli ka enne 1. detsembrit wõrdlemisi täielik ülewaade kommunistide tegewusest, olid teated nende kawatsustest, mis põhimõttelikult wastasid täieste tõeoludele. Kuid mis meil siiski puudus, need olid silmapilgu tarwidustele wastawad näpunäited selle kohta, et kommunistid sel päewal ja sel kella ajal kawatsewad wälja astuda

sõjariistus jõuga. Neid teateid meil ei olnud.“

Nende sõnadega awawad kodukawanud fasshistid täieliselt enda „isamaaliselt“ rämpase südame. Nad teadsid, aga — nad olid weel nõrgad, sest põialkindral Pöder polnud Tartust weel „kaitseliidu“ programmiga Tallinna jõudnud ja pealegi polnud Tallinnas weel organiseeritud aktiivset wõitlusejõudu peale ametliku politsei ja junkrute, sest kõik wähegi kõlbulised mehed olid riigipiruka kallal tülis, aga see, keda nende keel „rahwaks“ nimetab — näitas kogu Pätsi ja Laidoneri kambale w e m m a l t. Ja sõjawägi, kelle „isamaalsusse“ mitte penni wõrd enam ei usutud, kes enda „truuduse“ unustas ja „riigiäraandjatele“ igasuguste walimiste ajal ääli andis — kas selle peale wõis loota? Just enne 1. detsemбри wõitlusi sai see sõjawägi niisuguse asjaga walmis, et madruseid kaasakiskudes „Punast sõdurit ja madrust“ akkas kirjutama ja lugema!

Waata mikspärast on alatu w a l e kodanlistest ääletorudest see, et 1. detsemбри sündmused „likwideerinud“ „isamaa waimustusega wallatud rahwas ja truu sõjawägi, kus käsikäes wõitlesid tööline ja rahamees, kindral ja sõdur“. Ei. Põhjani mädanud kodanlise korra päästis seekord proletaarse eelwõitlusesalga sõjaline wilumatus ja fasshistide klassiteadlik wastalöök — nende aktiivsete käsikute ülekaal õigel ajal, õiges punktis. Laseme faktisi rääkida.

Tööliste löökrühmal ei lähe korda mitme puhtsõjaliste wigade pärast wallata kindralstaapi (seal on ka sõjaministeerium). Sellega jäi fasshistide kätte kõige tähtsam asutus sõjalise tegewuse juures: „tema peaju ja side-tsentrum“. Fasshistid ise indawad seda edu järgmiselt:

„See andis wõimaluse juure rutatanud k ö r g e m a t e l e wäejuhtidele segamatult asuda oma töö juure ja panna käima täie ooga meie riigi julgeoleku ja kaitse aparadi. Mässu edaspidine likwideerimine ja korra jaluleseadmine sündis staabi maja rajoonis w a n e m a t e sõjawäelaste juhatusel, kes selleks olid määratud juba waremalt.“

¹ Seisukorra tähtsamate punktide wäljenduse nõudel jätame seekord lahingusündmused sõjawäe osades, kus löökrühmadel teataw edu oli, puutumata ja käsitame neid kui erandisi iseäraliselt järgmisel korral.

Nii siis, esialgne „ülemjuhataja“ kindral Unt oli juba enne walmis waadatud, „kindral“ Pöder oli ka Tallinnas, siis weel rida „kolonelisi“ ja „majorid“, ja esimine fasshistlik salk oligi walmis. Aga selle ajaga oli ka fasshistlik tagawara juba Tondil walmis (junkrud ja allohwitseridekool). Löökabinauna wõis weel soomusautosi tarwitada, mida rikkuda ei suudetud.

Postkontori tagasiwõtmine. Fasshistide jõud: 1 soomusauto ja 1 laskerühm allohwitseridekoolist (umbes 32 in.). Salga ülem kolonel Raudwere. 8-meheline proletaarne löökrühm lööb pealetungi tagasi. Siis tuleb abiks kindral Pöder 5- (lue wiie-) meheline fasshistidesalgaga, asub wastasmaja teise korra akendele, kust tule awab. Niisuguse „löögi“ järele saawad nad wiimaks postkontori tagasi.

Toompea tagasiwõtmine. Seal tegutsewad needsamad jõud: 1) soomusauto kolonel Raudwere juhatusel (tuleb mõista nii: soomusautosse ei juletud lihtsõdurit panna, isegi nooremat ohwitseri mitte — pärast „läheb üle“); 2) 1 allohwitseridekooli laskerühm; 3) segasalk ohwitseridest ja sõduritest — kolonel Partsi juhatusel (kurikuulus soomusrongide „kangelane“ ja patenteeritud töörahwa timukas 1918. aastast peale), ja 4) „kindral“ Pöderi fasshistlik 5-meheline salk.

Terwe see salk (umbes 5—60 in.) tungib mööda Kaarli kiriku puisteed ja Komendandi uulitsat ahelikus peale. 10-meheline löökrühm lööb nad korra weriste ninadega tagasi, aga wiimaks pääsewad ikkagi wõidule, sest jõudude ülekaal on täieline.

Balti jaama tagasiwõtmine. Kell 7 saadetakse jaama peale politsei ratsareserw, mille äwitamine wastawal löökrühmal korda ei läinud. Waatamata arwulise kui ka tehnikalise ülekaalu peale lüiakse politseinikud oogsalt tagasi. Selle peale määrab Unt 2 rühma (umbes 60—65 meest) allohwitseridekoolist kolonel Rossländeri juhatusel. Wiimane toimetab pealetungi kõigi sõjaliste peensuste järgi: laskurosad liiguwad mööda uulitsaid kaitstud piilkondadega

(nähtawaste kartsid fasshistlised „ülemad“ ka uulitsatel kallaletungimist). Lähenedes jaamale asuwad laskurid ahelikku ja algawad, Rossländer eesotsas, tormijooksu. Kuid wäiksearwuline proletaarne lööksalk tegutseb mehiselt, tarwitades sõjakawalusigi. Ta laseb tormijookswa salga ligineda ilma tule awamata, siis järsku awab tule ja juhib esimised ästi sihitud kuulid fasshistlise salga ülema Rossländeri peale. See on riwist wälja löödud (pärast sureb aigemajas).

Alles umbes kell 9 paiku saawad fasshistid jaamas peremeesteks. Selle aja sees on ka „kindral“ Pöder oma meestega paigal.

Neist faktidest on küllalt, et pimedalegi päewaselgeks teha, kes tegelikult kodanlist wastalööki proletaarse eelwõitlusesalga wasta korraldasid ja läbi wiisid. See oli Eesti tõusikkodanluse fasshistlik kaardiwägi: junkrud, allparunlike koosseisuga õpepataljoon, politseiratsareserw ja soomusauto polkowniku juhil. Pealeselle kindral-fasshisti Pöderi 5-meheline ädasalk. Kogu n.n. „rahwas“, rääkimata sõjawäest ühes isegi nooremate ohwitseridega, oli eemaldatud sündmusekäigust.

IV. Järeldused. Alles kell 10 ajal saawad fasshistid osaliselt olukorra-peremeheks (osaliselt, sest wõitlused üksikute löökgrupetega, kes linnaäärsetesse metsadesse taganesid, ei lubanud weel täielist „wõitu“ wälja kuulutada). Nende peamees Laidoner saab ülemtimuka aunime jälle tagasi, kuulutatakse „walweseisukord“, pannakse tööle sõjawäljakohtud üle maa jne. Nüüd alles algab fasshistliste huligaanide kari oma pealööki korraldama, mida ta niikaua igatses. Sõjariistuta proletaarlaste ulgad — nende pihta juhitakse pealök, kuna selle kõrwal löökrühme „likwideeritakse“ ja mitmekümnekordse ülekaaluga pärast mitmetunnilisi lahinguid aawatuid pussitatakse. Paari nädala jooksul saadetakse kuulisurma üle terwe maa sadanded tööliste klassi liikmed. Siin tegutseb fasshismus ilma wiigileheta awalikult klassisõja põhimõtte järgi: kui oled tööliste klassi liige, siis sure.

Proletariaadi eelwõitlusesalk on laiali pillatud. Peale lahingukautuste ja kan-

gelasliku võitlusekäigu taganesid üksikud järelejäänud lõokosad ja sulasid uueste ühte töörahwaukadega, kannatades nüüd ühes nendega, kes weel ei suutnud korraldada endi ridasid eelwäe löögi kindlustamiseks, terve fasshistilise wäeliini pealöögi raskusi. Proletariaadi eelwägi ei suutnud seekord mitmesugustel põhjustel oma ülesannet läbi wiia, ei suutnud eelseisukohte niikaua oma käes oida, kuni oleks proletariaadi ja sõjawäe ulgalised võitluseosad lahingusalkadena lahti argneda jõudnud, et fasshistilistele jõududele wimast, surmawat oopi anda. Aga fasshismus ei suuda äwitada töölisklassi. Uueste koondub ta, seades end võitlusejalale, uueste algab ta lahingumarssi, arwestades kõiki üleelatud võitluse eluõpetusi.

Ka kodukaswanud fasshistid mõistawad seda ja kriipsutawad alla:

„Praegusel momendil moodustab kommunism ka siseriikliselt eestkätt s o j a l i s e j ö u, mida tuleb maha suruda ja mille tegewust paraliseerida — samuti ästi korraldatud j ö u a w a l d u s t e g a.“

Nii siis — tääk täägi wasta, automaat automaadi wasta seisab weel praegugi päwakorral kodanluse ja töölisklassi wahekorrades päkapikkuses Walges-Eestis. Ja kui 1. detsembril kodanluse pea kohal ainult „ahwardawalt rippus“ proletariaadi Damoklese mõek, siis langeb tulewastes võitlustes seesama mõek karastatult 1. detsembri sündmuste töölisterewega ja annab wiimase, surmawa oobi kogu Eesti kodanlusele. Ja selle ajaloolise ülesande täidewiimiseks on töölisklassil eesõigustatud strateegialised tingimised. Walmistades võitluste wasta wõib proletariaat terwet oma tegewust ju algusest peale juhtida igasuguse sõjapõhimõtte järele: kõik jõud koondada waenlase

ei tohi meid kohutada. Endiselt jääb meile meie suur ajalooline ülesanne — äwitada kodanlusewõim ja wõidule wiia töörahwawägi. Kautused andku meile õpetusi eesolewateks võitlusteks, mis piawad alastamata äwitama kodanlise wõlladiktatuura.

H. T.

Arnold Sommerling

5. detf. langes Tallinna all Pru lahingus Arnold Hansu p. Sommerling. Snt Sommerling oli üks filmapaistwamatest Eesti Kommunistilise Partei ja Eesti Kommunistilise Noorefoolliidu tegelastest.

Snt Sommerling oli 26 a. wana. Pärit kätšitöölise perekonnast. Töölisklassi ühiskondlikusse astus Sommerling kõige raskematel reaktsiooni ja walge terrori juurenemise aegadel. Eesti Kommunistilisesse parteisse wõeti teda 1920. a. algul. Sellesama aasta mai kuus astus ta pooleldi pörandamatusse revolutsioonilisesse noorefoolliitu. 1920. a. juunist kuni 1921. a. jaanuarini oli ta Tallinna sadamatöölisklassi sekretääriks. Sellesama aasta jügil walitakse teda Tallinna ametiühijuste kesknootkogu.

Snt Sommerling oli I riitkogu liikme kandidaadiks Tallinna ametiühijuste kesknootkogu poolt. Niisama ta kommunistilises nimekirjas Tallinna linnawolikogusse.

Snt Sommerling oli üks esimistest Eesti noorproletaarlaste liidu asutajatest, mis oma esimesel koosolekul ühines Noorte Kommunistilise Internatsionaaliga. Samal koosolekul, 5. detf. 1920. a., waliti teda liidu keskkomiteesse, mille esimeheks ta liidu rüüstamiseni oli.

15. aprillil 1921. a. fulus politsei noorproletaarlasteliidu, wangistades suu-

ritse ühes nende liidu sekretäri ja I. Sommerlingi. Nii annes sõnna alla kurbus. Selgus, et liidu liikmed, kes olid juba liidule noorproletaarlasteliidu ühise loomise. Snt Sommerling ei wõinud kaua juba tööd teha, jät ta wõitluste juurde 2. mail.

Snt Sommerling oli „pealinnalises“ 215. proletaris“ aprillis 1922. kus ta 10 aastat junnibole mõeliri. Sama

Sõltsimehed maa ja linna proletariaadid! Sõltsimehed klassiwennad sõdalid ja madrusesinellid! 1. detsembril oli pealinnalises ühes proletariaadil võitlusewõidul suur kaunis! Fasshistid purustasid eelwõitlusesalga ja asusid pealinnalisklassile. Nende eesmärk on proletariaadil pealinnalises terroriseerida, neid lahinguwõimeliks teha, et alust jua enda kaunidiktatuura. Sõltsimehed, see

aasta sügisel pääsis wahetuswängina Nõukogude-Wenemaale.

Siin oli tema W. K. Noorfoolitud Weeningraadi osakonna aktiivne tegelane 1924. a. kewadel sõitis J. Sommerling Kingisepa walda, kus ta Eesti poliitikaliste pagulaste kollektiivse majapidamise efi-efimehena töötas ja ühtlasi W. K. P. wallaorganisaator oli.

Tallinna ülestõusmisel oli ta esimistes wõitlejateridades.

Ülestõusmine suruti maha. Osawõtjad peidamad ennast. Sommerling ühes kahe feltkõlilisega leiab ulualust tuttawa talupoja Duppi juures.

Nuhid „faiwad teada“, et seal ülestõusmisest osawõtjad end warjavad. Saadetakse wälja pea terve politseinikude-

rügement, kel 7 liiki sõjariistu waruks kolme revolutsionääri wästu, kel ainult revolwrid. Wahwad tublid smd paniwad 9 tundi wasta, kella 10 õhtul kuni kella 7 hommikul.

Wajasfe tunginud politseinikud leidfid eest kolme revolutsionääri furnukehad, kes wõitlefiwad sõna otsemas ja täiemas mõttes wiimase ingetõmbusen.

Needus timukatele!

Igawene mälestus proletaarlise revolutsiooni kangelastele!

Eesti töölisklassi ülestõusmine on maha surutud, aga revolutsioon elab!

Kommunistliku Nooresoo Internatsionaali täidefaate-komitee liige (Eestis)

R. Mering

WALGE IRMUWALITSUS EESTIS

Eesti tõusikkodanluse põlwed wärisewad alles peale 1. detsembri ülestõusmist; ta ei suuda endale kuidagi jalgu alla saada muidu kui walge terrori (irmuwalitsuse) abil. Selle peale waatamata et kodanlised solgitorud end äälest ära karjuwad, tõendada püüdes et ülestõusmine algusest lõpuni olnud „puha konderbant“, mis „wõersilt sisse toodud“ ühes kõigi asjaosalistega ja asitõendustega; et ülestõusmisel Eestis, eriti Tallinnas mingit pinda ei olewat olnud; selle peale waatamata, et Eesti rõõwkodanlus sedakorda surmasuust pääsis, sattus ta siiski sarnasesse surmairmu, et kogu oma „isamaa“ üheksainsaks suureks tapalaagriks muutis, kus Inglise kuninga Eesti tõugu õuekoer Laidoner omatehtud „kindralitega“ töörahwa kallal metsikuid weretalguid piab. Läbiotsimisi, kinniwõtmisi, tapmisi toimetatake uupi, mitte ainult tööliste linnaosades, waid ka alewikudes ja külades, kehwikute urtsikutes. Iga wabriku- ehk käsitöölise, sulast, maatameest jne, kes tõeks teha ei suuda et ta „demokraatlise“ wabariigi truu kodanik on, ootawad piinamised, sõjawäljakohus, surm. Wälja-kohtunikudel on küllalt sellest, kui mõni nuhkman, wabrikant, majaomanik wõi allparun kunagi oma töölise, üürilise wõi sulase kohta nuhkidele midagi

on „teatanud“. Laidonerile pole tähtis see, kuipalju ta süüdlasi wõi süütuid Rahumäele wõi rabasse saadab, temale on tähtis, et ta lähemal ajal oma käskijatele, liitriikide saagiahnetele kapitalistidele jälle nagu peale Isborski weretööd wõi raporteerida, et „nüüd jälle tükiks ajaks rahu saab“. Ta wõtab kinni naised, kelle ehed punasel Wenemaal, tapab neid ühes nende lastega, kellest karta wõis, et nad tulewikus üles wõrsudes ka punasesse leeri lähewad. Arwud, mida Eesti ülemwerekoad tänini ümber pole lükanud, kõnelewad et üksi Tallinnas tänapäewani tapetud on umbes 400 proletaarlast (naised ja lapsed ühes arwatud). Seda selle peale waatamata et Tallinna töölisel, nagu kaitsepolitsei oma sulaste — kodanluse ajakirjanduse — suu läbi tõendab, pea sugugi ülestõusmisest osa ei olewat wõtnud.

Täitsa loomulik siis, et Laidoneri werekoerad ka teistes linnades, kus „Wene agentisi“ ega isegi ülestõusmist ei olnud, nähtawaste „igaks juhtumiseks“ on mõnikümmend töölist ära weristanud. Puuduwad seni kindlad teated walge terrori kohta maalt.

Kodanlus kinnitab et tänise metsiku terrori põhjuseks 1. detsembri ülestõusjate „weresüü“ olewat. Meie tahame

siin kohal Eesti kodanlastele timukatele meele tuletada mõned tõsiasjad, mida nad näiwad unustanud olewat. Kes awas Eestis metsiku werise terrori? Ja kes on kuhjanud üles ohwritewirnad? Kas punased wõi walged?

Esimised walge terrori ohwrid Eestis olid seltsilised Mihkel Aitsam, Jüri Kalmus ja Rudolf Imberg, kes 11. (24.) dets. 1917. a. Püssi mõisa wõtmisel Saksa ja Eesti walgekaardi kuulide läbi langesid. Sellele järgnesid Eesti kodanluse weretööd, mida ta kawatses (Aap-salus) ja osalt ka täide saatis (Tartus) Saksa imperialistide wägede tulekul.

Kui meele tuletada, et esimene nõukogudewalitsus Eestis isegi oma awalikud sõjariistus wastased ainult lähikeseks ajaks wangistas (Päts, „kindral“ Tõnisson jt) wõi raskemal juhtumisel maalt wälja saatis (wandeseltslased Saksa parunid), siis näeme et terrori tarwitusele wõttis esimesena Eesti kodanlus. Saksa raudrüütlite walitsuse ajal oli Eesti fashistide kildkond — „Maaliit“ — (nüüdsed kogupõllumehed) truuim Saksa rõw-imperialismuse abimees ja käsik, kelle näpunäidete järele ja osawõtmisel mõniasada Eesti töölisi ja maatameest ära tapeti. Sellesama partei praegune juht ja Eesti tööliste werisem kägistaja Laidoner tallas sel ajal waba Nõukogude-Wenemaa pinda, mangudes Moskwas Eestile iseseiswust ja abi sakslaste wasta. Punases Peeteris ilmus kodanline leht takistamata.

11. now. 1918. a. uueste pukki roninud Eesti kodanlus näitas juba järgmisel päewal Tallinna tööliste ambaid, wälja käsutades Saksa soldatid (oma walgekaardit ei jõudnud nad ühe õõ jooksul weel ära organiseerida) kuulipildujatega tööliste meeleawalduse wasta.

Juba esimestel kodanluse wõimu mesinädalatel pani kodanlus tööliste tegelaste peale klaperjahi toime, neid tappes, wangistades (Kippar, Antslaud ja palju teisi). 28. nowembril näitasid Eesti walged lihunikud oma jälki werejanu Narwas Jua wäljal punase Wiljandi polgu aawatud punawäelaste kallal.

17. dets. algas timukatesalk Tallinna tööliste kallal oma weretööd — Inglise laewastiku kaitsel.

Järgnesid kuud, kus rahwuswahelised timukatesalgad Eesti töörahwa kallal metsikut werepulma pidasid, kus Eesti, Soome, Wene, Daani, Rootsi ja teised walged küll pussi, küll köie, küll kuuli abil Eesti töölisi surmasid. Weebruari 1919 pandi jälk werepulum toime punasel Saaremaal, kelle pojad loodusejõuliselt wälja astusid — mõisnikkude walitsuse wasta. Tapeti ära mitusada saarlast.

Maikuuks olid Eesti, Soome jt lihunikud Eesti töörahwa ära „rahustanud“. Kui aga töörahwas jõudu kogudes uueste äält tõstis ja rahu nõudis punase Wenega, wastati töörahwa paremate esitajate tapmisega Isborskis (sept. 1919).

Kõik need tapmised sündisid wäerinna selja taga, ilma et töörahwas, peale Saaremaa, sõjariistu kätte oleks wõtnud.

Tuli Tartu rahuleping Punase-Wenemaa ja Walge-Eesti wahel. Wäerinnad lõpetati, aga sisemaal kestis edasi walge terror. Nuhkidestaap wiidi silmakirjaks siseministeeriumi. Nagu sõjaajal, nii korraldati ka nüüd ulgalisi tööliste kinniwõtmisi, korraldati ulgalisi kohtu-protssessa; waheldamisi surmanuhtlusele akati jagama töörahwategelastele sunnitöötsuseid kümnete aastate peale. Wäljakohtu kõrwal astus tegewusesse waheldamisi ka sõjaringkonnakohus. Wahepeal aga tapeti jälle oopis ilma igasuguse kohtujandita: Tartu tagawara polk; „51“, „115“ ja „149“ suurprotsessid; sm Kingissepa ja Kreuksi tapmine, lugemata arw muid vähemaid protssessa, peksmised, piinamised, elektritoolid ja muud... Tööliste ametiühisuste ja ajalehtede lõpmata rüüstamised, töörahwa „puutumata“ saadikute wangistamised jne jne. Waheldawalt jällegi saadeti wälja punasele Wenemaale neid, keda liiga skandaalne oli kohtu ette tirida.

Mingi abinõu ei aidanud. Walged mõrtsukad kautawad lõpulikult igasuguse wõimu töörahwa üle. „149 protsessis“ tunnistab kõrgem riigiametnik, et nemad sunnitud olnud ainult nuhkisi tunnistajatena kohtu ette tooma, kuna muud kodanikud tööliste wasta tunnistama „ei tulewat“.

Waewalt on küll keegi riigiametnik enesele suuremat waesusetunnistust wälja annud kui prokurör Trakmann.

Et wähegi waus oida kohtualuseid, tapeti ära s. Tomp; ühtaegu anti wäljakohtu alla seltsilisi, kel taskus 2—3 nrt töörahwakirjandust. Ei see ega eelmised irmuteud ei suutnud walmistada walgetele soodsat pinda, et prowokatorisi toimetada meie partei ridadesse.

Walgest terrorist, meeletust werelaskmisest, piinadest oolimata, mille all juba seitsmendat aastat ägab Eestimaa, ambad ristas, aga pea püsti, julge oma peatse wõidu peale, sammub töörahwas edasi oma märtriteed, sammub edasi klassiwõitluserada.

149 protsess, iga päew ähwardaw fasshistlise pööre katse, kodanluse riigi

pankrott, tööpuudus, nälg jne tegid Eesti töörahwale päewaselgeks, et tal praegusest seisukorrast pääsemiseks ainult üks tee jääb: wõimu oma kätte wõtta.

Kodanlus surus sedakorda tööliste ülestõusmise maha. Wähegi kaugemale nägew walitsus oleks pidanud sellest oiatusest wastawaid järeldusi tegema — ulkade rahuldamiseks kas wõi kõige kiduramaidgi uuendusi andma. Eesti rööwkodanlus aga sammub truult Wene tsaaritumukate jälgedes ja tunneb ainult ühte rahustamise abinõu: tappa, tappa, tappa! Ta rühib pimedispidi teed, mis teda paratamata ukatusesse wiib. Ajaloo otsus on kindel: Eesti kodanlus p i a b ä ä b u m a. Üheks tema raskemaks auakiwiks saab praegune walge irmuwalitsus.

TIMUKATE JA KÖIESEEBITAJATE ÜHISE WÄERINNA WALITSUS

Töölisteklassi eelwäe sõjariistus wastaakkamine Tallinnas 1. detsembril pani Eesti pangaärrade, kõrtsipidajate, linna- ja külakurnajate riigikorra alustued põhjani wankuma. Töörahwa kangelaslik, julge ja ootamata tormijooks kodanluse kantsidele seadis riigipiruka ja rahwa waranduste jagamise ainuõiguse pärast purelewatele kodanlistele parteidele nende olemise küsimuse kõige koledamates kodusõjawärwides silmade ette.

See riigiwaraste, saherdajate ja nende palgaliste kari nägi kohe kohutawat ädahtu — töölisteklassi, waese asuniku ja kehwa talumehe kurnamise wabaduse („iseseiswuse ja isamaa“) kokkuwarisemist.

Neil läks korda seda töölisteklassi eelwäe pealetungimist ajutiselt tagasi lüüa ja sõjariistus wastaakkamist maha suruda.

Algas töörahwa pussitamine — metsik, ennekuulmata walge terror. Ülemtimuka Laidoneri korraldusel asutati iga diwiisi juure sõjawäljakohtud, kes wabatahtlikkude ja riigi-timukate poolt pussitatud, surnuks torgitud ja piinatud tööliste, nende naiste ja laste surnu-

kehade mägede juures tagant järgi tsaariseadustega oma tapatööd kinnitawad.

Weel praegugi jooksewad need wajanulised penid oma lõppu nähes ja kartes uulitsatel ja töölistekorterites ümber ja piawad werist jahti klassiteadlikkude tööliste peale.

Mitu sada töölist on surnuks piinatud ja tapetud. Aga timukate iseseiswus ja isamaa on ikkagi ädahtus, sest rahwa rõhuw enamus on usalduse kautanud selle kelmide ja waraste walitsuse wasta.

Iga nurga tagant näeb nüüd kodanlus kommunismusetonti.

Selles „otsekoheses kassiahastuse“ ja üleüldises rahulolematuse õhkkonnas, mis täis werd, meelekibedust, nälga ja wägiwalda, puhub see jõledus, kelle nimi on Eesti kodanluse demokraatia, weel kord end täis, nagu konn ärja ees, et suurriikide kodanluse ees näidata oma orjalikku truudust ja „wastapidawust“.

Luuakse suur parlamentline koalitsioon, irwituseks töölisteklassi õiguste üle ja fasshistliku diktatuura warjami-

seks, allparunitest kuni isesotsideni, mis peegeldama pidawat ühist meeleolu ja kogu Eesti rahwa tahtmist.

Gustawson ja Joonas, Juhanson ja Rei, Piiskar ja Martna — kõik sotsiaaluudused ja timukate abilised sirutawad nüüd wennalikult kätt Laidonerile ja Pätsile, Einbundile ja Sootsile ning teistele töörahwa weristajatele ja ülemtimukatele, et omandada üeilmist töörahwa äraandmise rekordi fasshistliku tapakirwe kaasabil.

Nad saadawad Asti ja Wirma walitsusesse ja seletawad awalikult „Ühenduse“ weergudel, et sotsialistid astunud walitsusesse selleks, et „aidata kaasa Eesti iseseiswuse (lue: kodanluse kurnamise ja warastamise wabaduse — toim.) kindlustamisele, et wastaakkamiste mahasurumisel karmide abinõudega liiga kaugele ei mindaks (!?) ja õigusliku (lue: kodanluse wägiwalla — toim.) korra maksmapanemisel just sellesamale korrale (lue: wägiwallale) endale raskeid oopisi ei jagataks“.

Mis see tähendab? Kas seda et sots.-dem. läksid walitsusesse tööliste õiguste eest seisma?

Ei. Nad ei nõua tööliste klassi algisemategi wabaduste ja õiguste — ühinemise-, koosoleku- ja sõnawabaduse — maksmapanemist ega kindlustamist. Nad on selle wasta, aga kodanluse iseseiswuse kindlustamise poolt.

Edasi seletawad s.-d., et neil olnud walida kaks teed — „kas lasta tulla parempoolne koalitsioon tugewa enamusega riigikogus, wõi astuda ise walitsusesse ja wõimaldada üleüldine koalitsioon“.

Milles see üleüldine koalitsioon parempoolsest parem, seda nad ei ütle. Lapsik oleks seletada, et 2 s.-d. 10 mustasärgi mehe wasta ilma tööliste klassi organisatsioonideta ja tuetuseta wäljaspool riigikogu, tapakirwe, mis töölisi weristanud ja weristab, seisma suudaks panna ehk nälgiwatele töötööliste töö ja leiba anda — kui nad seda tahakski teha.

Sotsidel ei ole midagi lubada. Nad läksid ise riigipirukat otsima ja rahwarandust ühes teiste warastega jagama.

Nende lipukirjad ei ole lubaduse lipukirjad. Waid ähwarduste, weristamise õigustamise ja tööliste klassi ahelatesse needmise lipukirjad — aua ja wangimaja lipukirjad.

„Ei wõi olla järelandmist ja alastust“, kirjutab „Ühendus“ 1. dets. sündmuste puhul. See on kodanluse weretööde õigustamise ja kinnitamise üüd sõna.

Nii kaugele on arenenud sotsiaaldemokraatide klassiõiditus. Nende töö walitsuses saab olema juudase ja timukate töö.

Makswat wägiwolda, werist terrori ja ülbet kurnamist läksid need juudased oma kollaste ilpudega kinni katma.

Aga see ei lähe neil korda. Kogu ilma töörahwas tunneb Eestit kui walge terrori maad ja protesteerib Eesti kodanluse metsiku terrori wasta. Isegi Wene wäehmlased Dan ja Abramowitsh, kes tuntud kui Koltshaki, Deniikini ja teiste Wene walgete kindralite, Wene tööliste ja talurahwa weristajate õigustajatena, saatsid sotsialistilise Internatsionaali büroole s. Jaan Tompi tapmise puhul protestikirja, milles rõhutatatakse et Eestis maksew walge terror oma karmusega, isegi wiimaste aastate kodusõdade terrori ajaloo, mis rikas metsikuse ja tooruse awalduste poolest, erandlikuks nähtuseks on, mis niiästi elementaarsema humaansuse kui ka demokraatia tundest üle tõuseb oma werejanulikkuse jõledusega, ja nõudsid protestiresolutsiooni saatmist Eesti walitsusele.

Aga Eesti sotsialistid Gustawsonid ja Piiskarid, Juhansonid ja Reid ei protesteerigi, waid saadawad oma esitajad s. Tompi timukatega ühe laua taha walitsusepinku ja unustawad klassiwaenu ja werejõed, mida kodanlus walanud ja asuwad südilt Eesti kodanluse weretöösi kuulmata jultunusega kaitsma ja kinni katma.

Mis akkab Ast ja Wirma walitsuses tegema?

Mis wõib Wirma korda saata töölisteklassile? Olles Eesti panga nõukogu liige tegi ta seal ettepaneku, kui Tallinna töölisteorganisatsioonid omale maja muretseksid, osta üles kõik Töölistemaja-Osaühisuse osatähed, et nii-

moodi töölisteorganisatsioonide ettevõtet pangameeste kätte sahkerdada.

Wõi mis suudab Ast? Isegi „Päewaleht“ ei leia sellele portfelli ministri mingit ülesannet walitsuses — waid ta olla seal „üleliigne ratas“. Mis, loomulikult, warstigi kraawi wisatakse.

„Waba Maa“ tõttab aga seletama, et see ilma portfelli ministri üks propaganda- ja informatsiooni-minister on, kes välis- ja siseriigis uue walitsuse au ja ilu, tööd ja tegewust oma pika keelega kõrgeks kiitma piab ja kaswawale noorsoole, walijatele kui ka välis-ilmale Eesti iseseiswust suurepäralistes wärwides kujutama — et tuulutada seda õhkkonda, mis tekkinud välisriikides 1. det. ja selle eelsete sündmustega.

Kuiwõrd rusuw see õhkkond on, näitab seegi, et Eesti saadikud sunnitud on walitsusele olatawaid telegrammisi saatma.

Selles seisab siis juudaste ülesanne timukatewalitsuses, et välis- ilma ees walgeks pesta Eesti fasshistide werist diktatuura.

Kodanline ajakirjandus on üpris rahul selle orjatöö üle ja nimetab seda „õnnelikuks kombinatsiooniks“. Sealjuures ei salga ta aga sugugi, et neid

orjakoeri kodanlusele ainult ajutiseks waja on, kuni 1. detsembrile järgnew „otsekohese „kassiahastuse“ meeleolu mööda läheb.

„Päewaleht“ ütleb otsekoheselt ja awalikult, et fasshistid oleks Akeli walitsuse ka ilma 1. detsembril sündmusteta selle (1924.) a. lõpuks kukutanud ja oma diktatuura maksma pannud. Nüüd manööwerdawat nad 1. detsembril sündmuste järele „ülemineku-ajajärgu“ walitsusega, kui wiigilehega oma diktatuura wormiliseks tunnistamiseks, kuna organisatsiooniliselt seda praegu kaitseliidu kaudu kindlustatakse. Parajal pilgul wisatakse siis Pätsi ja Laidoneri näpunäitel demokraatlik põhi-seadus nagu kalts nurka.

Siis ei otsusta walitsuse saatust enam riigikogu rühmade käed „seinast seinast“, waid kaitseliidu täagid wäljaspool riigikogu.

Siis algab awalik fasshistlik diktatuur, mille wasta tuleb seada samati awalik sõjariistus töörahwa wõitlus wäljaspool riigikogu.

Ainult tööliste, maatameeste, kehawade ametnikkude, kalameeste, asunikkude ja wäikemaapidajate ühine wõitlusewäerind wõib selle timukate mustasärgimeeste kaitseliidu walitsuse äwitada.

Tribuun

LÄTI, LEEDU JA EESTI KODANLUS ÕNNEMÄNGU EEL

Läti, Leedu, Eesti kodanlus arutab tuliselt Baltimaade poliitikalise ja majanduslise liidu küsimust. 16. jaan. oodatakse Elsingsisse Balti riigikeste wälisministrite konwerentsi, millest esimiste teadete järele Poola pidi kõrwale jääma, et Leedu osawõttu konwerentsist wõimaldada. Nüüd aga teatatakse, et Poola osa wõtab ja Leedu sellepärast kaasa ei mängi.

Balti riikide liitumise küsimus ei ole uus, sellest on ammu räägitud, kuid sõnadest tegudeni ei ole jõutud. Takistuseks oli Balti „iseseiswate“ riikide kui majanduslise teguri willetsus, sest kerjuskodanlusega ei tahtnud keegi te-

gemist teha. Kui nüüd liitumiseküsimus uueste üles kerkib, siis mitte majanduslistel, waid poliitikalistel põhjustel.

Mida sisaldab Läti, Leedu, Eesti majandusliselt?

Majandusline kriisis läks kõige terawamaks 1924. aasta lõpuks, kus ta Eesti töölised ülestõusmiseni wiis ja Lätis, Leedus kaasa tõi klassiwahekordade terawnemise. Rahwusline kapital on neis „ilmariikides“ iseäranis waene. Kodanlised statistikud on wälja arwanud, et Baltimaade kaubandusest ja tööstusest kuni 75% wõera kapitali käes seisab. Marurahwusline ajakirjandus lööb lokku „juutide“ ädaohust,

kes kõik oma kätte kiskuwat. Iseäranis suur on selle üle kisa Lätis, kus kogu metsatööstusesse koondatud kapitalist üle 80% „mitte-lätlaste“ käes olewat. See ärdaldamine on seda arusaadawam, et metsatööstus Lätis esimine — ja wiimane — tööstusearu on, mille peale kodanlus oma majapidamise ehitab. Iljuti teatas Eesti kodanluse kojamajandusteadlane Kõstner, et nende kinnituseseltsides 80% kapitalist wäljamaalaste käes seiswat. Kõik see paneb kodanluse wärisema, sest tõsise kriisise puhul leiab wäliskapital omale kõige kergemine tee mujale — paremale karjamaale.

Tööstuse elawmaksminemisest Baltimaadel fasshistlise diktatuura ja Nõukogude-Liidu wasta sihitud waenulise poliitika juures ei wõi muidugi juttu olla. Igaühele on selge, et just lahusolemine S. N. W. Liidust on Eesti, Läti ja Leedu muutnud majandusliselt surnuaiaks.

Eestis on tehnikaliselt ästi sisseseatud wabrikud rusudeks muudetud. Ka parandusetöö on lõpetatud, sest ei ole midagi parandada. Metallitöölisi oli Eestis enne sõda kümned tuhanded, nüüd aga üle maa (kaasa arwatud raudtee parandusetöökojad ja wäiketööstus) ametliste teadete järele 5449 töölisi, kiutööstuses 6000, puutööstuses 4097. Kiutööstus kiratseb turu ja krediidi puudusel ja loomulikult sureb selle tõwe kätte. Läti metallitööstus on sesamas seisukorras. Töötab ainuke wabrik Liibawis umbes 400 töölisega: Liibawi traadiwabrik. Peatööstusearuks on metsatööstus ja wäiksel määral mööblitööstus. Aga metsa maharaiumisega lõpeb ka see tööstus. Leedus on ajalooline arjatööstus surnud, tegutsewad tööstuse nime all weel wäiketööstus ja mõned maitseainete valmistamise töökojad.

Kaubandus ei paku ka midagi rõumustawat. Lätis ulatas möödaläinud aasta wäliskaubanduse puudujääk kuni 120 000 000 latini (1 lat = 1 kuldfrank). Rahanduseringkondades ollakse tõsiselt mures, sest see määratu puudujääk ähwardab kogu rahasteemi ümber lüüa. Mingisugust wäljawaadet wäliskaubanduse paranemise poole ei ole. Leedus

on küll wäliskaubanduse tasakaal aktiivne, aga selle peale waatamata walitseb maal teraw rahapuudus. Kaubanduslised operatsioonid tehakse wekslites. Wexslid lähewad protesti, mille tagajärjel terwe rida suuremaid äride pankrottijäämisi on olnud. Teine eitaw külg Leedu majanduslises elus on raske, koormaw maksusistem, mis wäike- ja kesktöösturite kihid paljaks riisub ja talupoegade majapidamise kiratsema paneb. Leedu walitsejatel ei ole kerge sellest kriisise wäljapääseteed leida. See näib isegi nende oma majandusteadlaste arwates wõimata olewat, kui mitte wälislaenu ei saada. Uute rahade wäljalaskmine mõjuks alwawalt rahakursi — liti — peale, mis omakorda äwitawaks saaks wäliskaubandusele. Kui aga maksusi wähendada — maksusteemi muuta, mis kergem oleks wäike- ja keskkihtidele, siis tekitaks see suure puudujäägi eelarwesse.

Niisugune on nõiaring, milles keerleb kogu ilma kodanlus, mille keerutus aga iseäranis kardetaw on kerjuskodanlusele Balti riikides. Eesti kodanlus sai mõne kuu omale aktiivse kaubabilansi. Selleks wõeti tarwitusele meeletud abinõud, aga kodanlus ei saa ennast nende abinõudega wee peal oida, sest et see põhjani wasta käib kogu kodanluse majapidamise põhimõttele. Eesti jaagud isegi ei usu sellesse ja kuulutawad juba ette, et aktiivset wäliskaubanduse tasakaalu neil ülewal oida raske on: Majandusline terwendus igatahes ei akka mitte seal peale.

Põllumajandus on wiimane trump kodanlusele. Kui enam midagi teha ei ole, kui kõik teed kinni on rahwamajanduse tõstmiseks, siis räägitakse, et „meie oleme põllumajandusemaa ja paneme oma lootuse põllumajanduse peale“. Aga ka kõige suurem kehkenpüks kodanluse seast ei julge tõsiselt rääkida põllumajanduse paranemisest. Nii Eestis, Lätis kui ka Leedus on kodanlusele weskikiwiks kaelas — maareform. Et põllumajandust tõsta, talupoegade seisukorda parandada, on ainult üks tee: maksusi wähendada. Talupoeg tarwitab pealeselle weel oma majanduse ülesehitamiseks laenu wõi tuetust. Aga ei ühte ega teist ei saa walitsus talu-

poegadele anda, sest et raha puudub. Laenu, mis Eestis praegu „põllumajandusliku laenu“ nime all antakse, ei saa laenuks nimetada, vaid taskurahaks omameestele. See walab veel rohkem õli tulde ja suurendab vastalolusid talupoegade wahel. Aga rahwamajandusliselt süwendab see kriisist. Niisuguse seisukorra juures muutub igal maal talupoegadekõhusus kodanusele surmakõhusimuseks ja põllumajanduse tagurpidimiseks. Põllumajanduse arwustik tõendab seda. Ainuke wäljapääsetee on wälislaen ja seda läheb tarwis niisugusel määral, mida ükski kapitalist ei jõua anda, olgu tal kui „eatahtlik“ seisukoht meie tõusikute „iseseiswuse“ wasta. Kodanlus ei jõua tasuda wõlaprotsentisi, rääkimata juba tulust, mis kapitali mahutamine Balti riikide tööstusesse wõiks anda. Kõik see on null.

Missugused järeldused tekiwad sellest seisukorrast?

Esiteks Eesti, Läti, Leedu kui „iseseiswate“ riikide möödapääsemata majandusline pankrott, teiseks selle tagajärjel paratamata lagunemine wäikekodanlistes ja talupoegade kihtides, kolmandaks klassiwahekordade äärmine terawnemine, neljandaks reaktsioonilise kildkonna ühinemine kuni sotsiaaldemokraatideni töörahwa wasta.

Niisugused tingimised ei eelda mitte majandusliku liidu loomist Soomega ega Poolaga. Mingit majanduslist alust sellel liidul ei ole. Nii Soome kui Poola kodanlusel, kui seal majandusliste uwidega rehkendatakse, ei ole mingit tulu ennast ohwerdada Eesti, Läti, Leedu tõusikute eest. Seda ütles

kord Soome kodanlus otsekohe: meie uwide ei ole Eestiga kui „ajutise“ nähtusega ühineda. Kui nüüd liitumise räägitakse ja selleks kokku tulakse, siis on selle põhjused mujal, mitte majanduslistes uwide. Need põhjused on „enamlikes ädaohus“.

Mitte asjata ei tõsteta kisa üleeroopalises ulatuses „enamlike ädaohust“. Chamberlaini sõidud Pariisi, Rooma, „rewolutsioonid Balkanitel“, siis meie põialriikide upsakus ja Poola wälisministri Elsingi sõit — kõik need on ühenduses wõitlusega „enamlike ädaohu“ wasta. Balti riigikeste liit on awantüüri (õnnejahi) ja sõjaliiit nõukogude liidu wasta. Rewolutsiooniline liikumine asumades kuulub Inglise imperialistidele pankrotti ette. Pääseda tahetakse sellest õnnemänguga, uue sõjakäiguga nõukogude liidu wasta, kelle olemasolek kurnatud asumaade rahwastele üleskihutajaks on oma kurnajate wasta. Balti tõusikud, kes awantüüris sündinud, kelle sahkerdamine igapool rekordi wõtnud, akkawad nüüd suure õhinaga wisatud sööda otsa, sest see on nende ainuke lootus, selle abil veel lühikest aega walitseda.

Kui nüüd mõni Inglise „parlamendirühm“ leidub, kes meie kerjustõusikuid tuetab, siis ei ole selles midagi imestada. Aga see ei päästa. Töörahwa seisukord läheb wiltsamaks ja wiltsusesse tõugatud ulgad tõmmawad pingule nõõri, mille küljes kodanlus ripub. Kommunistilised parteid ei jäta neid vastalolusid kasutamata ja wiivad ulgad wõitlusesse esimesel silmapilgul, kui tõusikud julgewad oma õnnemänguprogrammi teustada.

O. Rästas

NUUMIK

*Märki mütsi ette saada
ihkas ta ju tsaaria'al.
Nüüd tal walitsusekänä
kättesaadud ideaal.*

*Seal ta nuumab end kui siga
aplal lõual oolikalt.
Kes kord suitsetab ta singid,
topib worstiks soolikad?*

Taimetoitlane

TROTSKISMUS JA LEENINISMUS¹

I

„Permanentne rewolutsioon“

„Permanentse rewolutsiooni“ õpetus tekkis 1905. aastal. Selle loojaks oli selleaegne 2. Internatsionaali parem rewolutsionäär s. Parwus. Ta tegutses väljamaal (sündis Wenemaal, asus noorelt Sweitsi) ja indas Wenemaa rewolutsiooni Lääne-Euroopa prillide läbi. Kuna läänes talupoeg tagurline oli, pidas Parwus niisuguseks ka Wenemaa talupoega. Sellepärast arwas Parwus, et Wenemaa 1905. a. rewolutsiooni wiib wõidule ainult ja üksi linnatöeline, ilma talupojata. Et aga linnatöelisklass sel ajal Wenemaal wõrdlemisi nõrk oli, siis arwas Parwus, et 1905. a. rewolutsioon lõpuliselt wõib wõita ainult siis, kui Wenemaa töölisteklassile lääne proletariaat ruttu, kohe appi tuleb. „Permanentne“ tähendab alaliselt kestew. Seega oleks pidanud Parwuse arwamise järele Wenemaa rewolutsioon muutuma alaliselt kestwaks rewolutsiooniks: algades Wenemaal, oleks ta pidanud edasi minema läänes ja wiimaks kogu maailmas. Mingil muu teel, Parwuse arwates, poleks rewolutsioon wõitnud. See ongi permanentse rewolutsiooni õpetuse sisu.

Selle õpetuse pooleoidjaks 1905. a. sai ka s. Trotski. Koos Parwusega asus ta enamlaste wasta permanentse rewolutsiooni seisupaigale. Ta kirjutas 1905. aastal oma raamatus „Meie rewolutsioon“:

„Ilma Euroopa proletariaadi otsekohese riiklise tuetuseta ei saa Wenemaa töölisteklass wõimu juure jääda ega oma ajutist walitsemist kestwaks sotsialistlikeks diktatuuraks muuta.“

Trotski arwas siis (1905. a.), et Wenemaa rewolutsioon muidu ei wõida kui ainult siis, kui ka läänes proletariaat wõidab ja oma (proletaarlise)

riigi wõimuga esimisele appi tuleb.

1922. a. kirjutas s. Trotski eessõnas oma raamatule „1905. aasta“ sellest, et Wenemaa proletariaat, wõimu aartes, piab kõige suuremaid kallaletungimisi tegema eraomandusele. Ja edasi kirjutas Trotski:

„Selle juures ei sattu ta (proletariaat — R. W.) waenulistesse kokkupõrkamistesse mitte üksi kõikide kodanliste rühmadega, kes teda tema rewolutsioonilise wõitluse esimestel silmapilkudel tuetasid, waid ka laiade talupoegadeulka dega, kelle kaasabil ta wõimu kätte sai.“

Niiwiisi kirjutas s. Trotski isegi weel 1922., s. o. oktoobrirewolutsiooni wiien demal aastal! Ja ometigi püsib nõukogudewõim algusest peale tänapäewani just tööliste ja talupoegade wõimuna.

Edasi kirjutas s. Trotski sellesamas eessõnas:

„Töölistewalitsuse seisukorra wastalolud niisugusel mahajäänud maal, kus talupojad on rõhuwas rahwaenamuses, leiawad oma otsustamist ainult rahwuwahelises maastaabis, proletariaadi maailma rewolutsiooni näitelawal.“

See on täpipealt Parwus-Trotski teooria 1905. aastast. Seesama arwamine, et Wenemaa rewolutsioon wõidab ainult siis, kui üleilmlinegi rewolutsioon. Ja ometigi püsib praegu SSSR juba kaheksat aastat ainuüksi kogu maailmas.

Paistab et kui s. Trotski wasta ka kõige eatahtlikum olla, et Trotski ehk lihtsalt eksis kunagi wanaste. Pealegi arwustas s. Lenin permanentse rewolutsiooni seisukohta juba 1905. a. terawalt. Peale seda arwustamist, peale seitsmeaastast nõukoguderiigi püsimumist kõrwuti kodanliste riikidega oleks pidanud Trotski tundma oma ekslist seisukohta. Aga isegi weel 1924. a. ütleb Trotski (oma raamatus „Uus kurss“):

„Mis puudub permanentse rewolutsiooni teooriasse, siis ei leia mina

¹ Kuna WKP ridades päewakorra le tõusnud arutus trotskismuse üle parteieliu tähtsaid põhiküsimusi puudutab, awaldab „Kl.w.“ toimetuse ria artiklid küsimuse peapunktide kohta. Täna teeme alguse „permanentse rewolutsiooniga“.

ühtegi põhjust sellest lahti ütelda, mis ma sel puhul kirjutasin 1904., 1905. ja 1906. aastal ja iljem. Ka nüüdgi arvan ma, et minu mõtete peakäik, mis ma siis arendasin, on leeninismuse sisule palju lähemal kui suur ulk sellest, mis sel ajal ria enamlaste poolt kirjutati.“

Nagu näeme, on s. Trotski väga kangekaelselt truiks jäänud permanentse rewolutsiooni teooriale, kuigi see mitte üksi kommunistlise partei ja Leenini arwustusega, waid ka elu enese poolt on wõltsiks tunnistatud, faktidega enes-tega ümber lükatud.

* * *

1904. aastal kirjutas Leenin:

„Proletariaat piab demokraatlise riigipööre lõpuni wiima, enese külge liites talupoegade ulka, et jõuga isewalitsuse wastapanekut murda ja kodanluse kindlusetust alwata.“

1905. a. nowembris kirjutas Leenin:

„Sotsiaaldemokraadid (nüüd kommunistid — R. W.) wõitlewad koos kogu talupoegadega mõisnikkude ja tshinownikute wasta, aga pealeselle wõitlewad nad, linnaproletaarlasted, ühes külaproletaarlastega kapitali wasta. Wõitlus maa ja wabaduse eest on demokraatiline wõitlus. Wõitlus kapitali wõimu äwitamise eest on sotsialistiline wõitlus.“

Niisugune seisukoht oli proletariaadiparteil juba 1905. aastal. Asjata oleks pikemalt meele tuletada kom.partei seisukohte ses asjas ilisemal ajal, 1917. aastal ja peale seda kuni praeguseni. Meie teeme kõige enam tööd just tööliste ja talurahwa wahel kindla ühenduse loomiseks. Teeme seda selleks, et mitte üksi tööliste- ja talurahwariigi majandust sisemiselt tõsta, waid et ka rahwuswaheliste kodanliste rööwlite wasta suudaksime wõistelda ja wõidelda.

Leenin, WKP, Komintern — kõik on sel seisupaigal, et igal maal piawad töölised endaga liitma ka talurahwast, külaproletariaati. Linnatöölise ja wae-semate talupoegade liit on saanud täieste rahwuswaheliseks lipukirjaks ja eesmärgiks.

Teises küsimuses — rewolutsiooni rahwuswahelise wõidu asjus — läheb kom. partei seisukoht samutigi Trotski

seisukohast täieste lahku. Leenin ja kom. partei ei ole kunagi olnud arwamisel, et kui rewolutsioon „permanent-selt“ (kestwalt) edasi ei arene, et siis ka Wenemaa nõukogud enam ei püsi. Trotski aga oli niisugusel arwamisel (ja on praegu) mitte üksi 1905. a., waid weel isegi 1822. a. ja 1924. a., kui ta „Rahuprogrammi“ järelsõnas kirjutas, et kuna mujal maades weel kodanlus püsib, siis piab Wenemaa kapitalistlise ilmaga kokkuleppesse astuma. See kokkulepe wõib ainult minewiku aawu parandada, kuid sotsialismust Wenemaal maksma panna ei saa. Trotski kirjutab:

„Sotsialistlise majanduse tõelik tõus Wenemaal saab wõimalikuks ainult peale proletariaadi wõitu tähtsamates Eeroopa maades.“

Nii siis — Trotski arwab, ei ainult peale rewolutsiooni wõitu teistel maadel suudab SSSR oma sotsialistlist majapidamist maksma panna.

Leenin aga indas samas asjas seisukorda nii:

„Sotsialismuse ei ole aga nüüd enam kauge tulewiku küsimus... Meie tirisime sotsialismuse igapäewasesse elusse... ja maksku mis maksab, piame me kõik koos ülesannet niiviisi arwestama, et nepi-Wenemaast saab sotsialistlik Wenemaa.“

Lahkuminejad trotskismuse ja leeninismuse wahel on suured. Trotski awaldab mõne aja tagant jälle tundemärka, mis wõiwad teda kom. parteist oopis teisele teele, oopis teise laagrisse wiia. Kunagi oli s. Trotski wähemlane. Oktoobrirewolutsiooni eaks on s. Trotski palju ja palju teinud. Kui aga niisugune seltsimees, nagu seda Trotski on, leeninismust „parandada“ püiab, pealegi weel wanade walede wõtetega, siis astub sellele partei otsustawalt wasta.

* * *

Leeninismuse teooria järele ammutab rewolutsioon oma jõudu töolistest ja talurahwast, kellede wahel piab kindel purustamata side olema. Proletariaat piab sellejuures juhtima teisi kurnatuid kihtisi.

Trotski arwamise järele wõidab aga rewolutsioon ainult rahwuswaheliselt, kusjuures proletariaat talurahwaga waenulistesse kokkupõrkamistesse sattub.

Trotski ei usu meie rewolutsiooni jõududesse. Ta ei usu kurnatud külakehwade rewolutsioonilikkusesse. See teooria oli 1905. a. teatud meeleeite-teooria. 1924. aastal aga on see juba täieste vähemline teooria.

SSSR elab juba kaheksandat aastat. Elab ainult ja üksi tööliste- ja talurahwadiktatuura riigina. Praegu ei tea

weel keegi, ka Trotski mitte, ütelda, mil kuul wõi aastal Eroopa tähtsamad riigid nõukoguderiikideks saaksid. Siiski rehkendawad isegi kõik Eroopa riigimehed SSSR-iga kui püsiwa riigiga, kui riigiga, kes jääb.

„Faktid on kangekaelsed asjad“. Faktid kõnelewad s. Trotski wasta. Faktid näitawad juba kaheksat aastat ainult seda, et praeguses waieluses s. Trotski walel seisukohal on.

R. Wakman

Teated Eestiimaalt

Ühise wäerinna esitaja Suhan
Maksim riigikogust kaagi-
kohtule wälja antud

Enne pühadewahetajale minekut andis riigikogu wahialla wõetud töörahwa ühise wäerinna kandidaadi jm Maksimi kaagikohtunikkudele wälja. Teda kahtlustatakse ülejooksjitu Kanišoni tapmises. Uurimisel „olla selginud“ — nagu kodanluse ülem wercloer Toemant seletab, et ta olla tapetud Kanilšoniga „waenulises wahelkorras“ olnud. Sotsiaalkhuudastega on iga klassitcadlik tööline waenulises wahelkorras, ja — timukatele ei ole ju rohkem tarwisgi, kui nad tööliste-estitajat tappa tahawad.

Töörahwaga ühine wäerind Tartu
linna-wolikogust kõrwaldatud

22. detsembril tuli Tartu linna wolikogule 2. diwiiji ülema poolt käst: ühisesse wäerinda kuuluvad linnawolinikud olgu wolikogust kõrwaldatud! Sina pilema jututa. Kasõhiline „kindral“ sülitab kõigi seaduste peale, sest nüüd on teinud a Gestis walitsus ja seadus.

Töörahwaga ühise wäerinna rühm
Wõru linna wolikogus on — „lii-
wideeritud“

Waesed Wõru nuhid ja timukad, kas nüüd
alfate tööpuudusel üksteise kõriõlmi närima?

Sm Karl Walkmann põgenenud
Ühenduses 1. detsembri sündmustega wari-
gistati Walga maakonnas Kaagujärwe asun-
duses j. Walkmann, kel aga korda läts koha-
likust wallamajast Walka saatmisel teel põ-
geneda.

Sm Welt wangiostatud

Bärnus wangiostatati 3. diwiiji ülema kor-
radusel j. Welt. Kinniwõtmise põhjuselks
olewat kahtlus tema osawõtmises 1. det-
sembri sündmustest.

Proletaarlase wangiostatimiseks on mõne
kaagitangeitase kahtlusestgi küllalt.

Tööpuuduse kaswamine kontori-
kantselei- ja riigiteenijate
ulgas

Majanduslise ja rahalise kikkuse sunni-
on kodanlus asutuste koosseisude kokkutõmbal
mielele ajunud. Selle tagajärjel etbei wulit-
sate 952 ametnikku, kelle pereformad, ligi
3800 inge, nälgitwad.

1925. aastal lawatseb kodanlus weel 2840
ametnikku lahti lasta. Seega tõuseks tööta
ametnikkude arv 4000 peale, mis puudutab
ligitaudi 16 000 perekonnaliiget.

Et ärrasriigis ühtigi seadust ei ole, mis
ametnikule tööpuuduse korral abi annaks,
siis on tuhanded inimesed otse nälgijurmale
pühendatud.

Kes laulab siis „mu isamaa, mu õnn ja
rõõm“?!

Tööpuudus puuwillatööstuses

Wasta (1924.) algul töötas suuremates
puuwillawabrikutes — Kreenholmis, Baltis
ja Sindis kokku 5154 töölist; augustis langes
tööliste arv neis wabrikutes 2822 peale ja
tõusis septembris jälle kuni 3262, nowembris
4449 peale. Seega oli aasta lõpuks puu-
willatööstuses 705 töötatöölist. Selmise aas-
taga wõrreldes tõusis töötatööliste arv 1400
isttu võrra.

Tööpuudus maal. 15 000 metsa-
töölist töötas ehk 60 000 inimest
nälgimas

Gesti kodanluse solgitorud on alati püü-
nud tööhõrje numbrit wawal näidata wagu
poleks Gestis tööpuudust olemasgi. Kuitgi
linna mõni tööline töölt lahti lastawat,
jellewasta walitsemat aga maal tööliste puu-
dus.

Metsapoliitika waieluste puhul toob „Bäewa-
leht“ nr 343 metsadepeawalitsuse juhataja
Roseni kirja, kus must walge peal lueme:

„Kui nüüd möõdunud woajal metsas kuni
15 000 töölist tööd leiõid, kkesolewal woajal

aga mõned sajad, siis piab küll ütlema, et tööliste wäheuse põhjus metšade peawalitsusest ei olene."

Magu selgib, on näijatont ka metšanurkades luurimas ja wahib 15 000 metšatöölise ulkset ja akrast fiske, mille taga ligi 60 000 inimest nälgimas.

Kriisij metšatööstuses

Metšadepawalitsuse juhataja Rosen paljastab oma awalikus kirjas „Päewalehele" Gesti metšapoliitikat ja näitab, et ka siin tagurpidimine, dieti pantrott lähedal on. 1924. aastal tuli 3173 tiinu metša wäljapakkumisele — 2418 tiinu wasta eelmisel aastal. Sellest müüdi ära 1828 tiinu — 2219 tiinu wasta eelmisel aastal. Ohjate puudusel jäi müümata 1345 tiinu, millest üle 300 tiinu teist korda pakkumisele kuulutati. Ja ometi pidid just wiimased metšatukad Gesti riigiwargaid weel mõnda päewa weepinnal widma.

Raudtee „uus" depoo ära põlenud

Õhjel wasta 20. detsembrit põles Tallinna raudtee „uus" depoo ära. Tuleleekides oli kuulda piisipadrune löhtemise raginat. Tule lahtipuhkemise algul olnud suurem plahwatus, mis osa katust ära wiskas ja kimmilind mitmelisne jamnu peale latali paistas. Rahju umbes 50 000 000 marka.

Raitsepolitsei põrunud ajus on muidugi ainult kommunistid süüdi, sellepärast on tööliste nimekirjade järele 12 kommunistliku kalduwusega töölist kinni wõetud ja juudasefelite lubamisega äsfitatakse nühki meel teisiq oshima.

Ettemõtja rahaga plehku pannud

Põllutööstusteeriumi maaforraaldujr büroo korraldas Risti jaama läheduses olewate maade liigset pinnaweest wabastamise tööst Baatsu ümbruskonnas. Tööde ettemõtjaks oli keegi Wene põhjalainud armeelaste insj. Anatoli Wdt ja Kootsi kaupmees Oriental. Ettemõtjatele lubas põllutööstusteeriium tööst üle kolme miljoni marga, kuna wiimased töölistele keskmiselt 175 marka päewas lubasid.

8. oktoobril said töölijed oma palga kätte, aga peale selle ei näinud enam pennigi.

Töölijed ootasid pikki silmi paljade maksimist ja töötasid edasi, kuni tööde wastawõtmise komisjoni kokkutulekuni, 25. novembrini, oia weelgi kauemine — tööde lõpuliiku walmisjaamiseri, loates et wähemalt tööde walmisjaamisel ettemõtjad palga ära tasuwad. Sedajama lootisid ka lohaltsed talupojad ja wopidajad, kes ettemõtjate wastutuljel ja ofalt ea usu peale töölistekoloniasse toidukraami töid, armates et rahajaamisel see ära tasutakse.

Tööde walmisjaamisel anti ettemõtjate komisjon 300 000 marka wabats, kuna tööst tehtud oli. Peale selle makseti põllutööstusteeriumist töötajuna 130 000 marka wälja.

Nüüd ootasid ka töölijed et nemad palga kätte saawad, aga asjata.

Beatterwõtja, podrätšit Wdt wõttis weel põllutööstusteeriumist 175 000 marka ette ja reisis wõlgnikkude eest ära Brantsufemaale. Mepea oli Wdtilt töölistel ja teistel wõlgnikkudel saada 900 000 marka.

Wdt tegewuse tagajärjel olid töölijed, kes wõlgu tehes sunnitud olid palgasaamist ootama, niiwõrd wihajeks muutunud, et sõna täies mõttes puristafid ära ettemõtjate kontori ja wiisid ära waranduse, mis seal sees oli.

Töölijed nõuamad tööst ja wolefandemisteeriumi kaudu saamata jäänud palga, aga et Gesti seadust pole, millega töölistele tema tööpalk kindlustatakse, siis on wähe lootust, et töölijed oma palga kätte saawad.

Kelmid wõinwad aga wabalt warastada — neil on alati tee waba wälispasfiga wäljamaale sõita. „Riistajad" töölijed toimetatakse muidugi politsei kätte, kui mitte — sojawäljatohtusfe.

Riigiwaraste nimekirja

Walgas tabati Läänemaa Baatjalu postiagentuura juhataja Paul Sabermann, kes Walga kaudu kawatses Brantsufemaale sõita. Selgis et see nupufas ijamaalane 1½ miljoni marka oli „fiske teinud".

Mehel tuleb wiist luitifakongi minna, sest 1½ miljoni on wähe selleks et — riigiwangemaks mõt minifritskit jaaba; selleks piawad igatahes suuremad „teenused" olema.

Rahmajanduse ülesehitamine

Walitsus otsustas ariduseministeeriumi ettepanekul määrata piiriäärjete „sildafulistite" ajutuste tuetamise kapitaalst tuetust Petjeri Gesti ew. kuterufe usu Peetri kogudusele 300 000 marka.

Rahju see misjonitöö nälgimud pappidel iga „ümberpööratud" wenelele inge pealt wälja teeb, ei ole aruandes üeldud.

Ühels abinõuks,

et kiiremalt lõpetada kodanlist wäewõimuwalitsust Gestis, on selle korra mädapaijete awalik paljastamine. Walge-Gesti riiklijed asutusjed, eestkätt sõjawägi, kaitsepolitsei, kaitseleit, wangimajad, tööst (kurnamise) kaitse ja kõik muud kodanlise sõjawäljatohtu riigijese roostetanud, pehas-tanud ehk mädanenud ammasrattatejed ja kruuwijesed piawad meie poolt awitawat arwutust leidma.

Selle ülesande tuetamiseks on tarwik et kõik selfilijed, kes nende „kõrgete" asutuste tegewust oma turjal maitsta on saanud, endi teated wõimalikult kirjalikult „Klassifitseerijele" toimetusele toot-sid ehk saadaksid. Kes ise kirjutamisega toime ei saa, wõiks seda teha teiste selfimeeste kaasabiga.

Loodetakaste ei ütle „Klassifitseeritud“
toimetuse ära seba materjali parajal ju-
husel tarvitamast.

Selleks jõudu tööle! K. S.

Viatus

Walges-Geistis on praegu sõjatsensor
tegemuses. Selle ülesandeks on kõige-
pealt läbi nuhtida kõik kirjawahetus, mis
Geisti ja Nõutogude-Viidu vahel käi-
mas.

Kõigepealt mõtab see sensor muudugi
arvele kõiki kes Nõutogude-Viidust kirju
saavad. Nga niisama heameelega märgi-
takse ka ära kõiki kes süa kirju saadavad.
Sellest see nõudmine, mis kirjade asjus
Geisti malfab, et saatja aadress tingimata
kirjal feisku.

Sellepärast tuleb kirjade sifu kui ka
aadressidega äärmiselt ettevaatlik olla nii
ästi ühelt kui teiselt poolt. Ditagu kõiki
kõikumust puudutamast, mis walge irnu-
malitsuse võimu piirkonnas olematele feltfi-
listele või tutwatele võiks luhugi kahju-
lik olla, kui kiri salapolitsei pihku puudub.

ARUANNE

Eestimaa Kommunistilise Partei eaks on
annetatud:

Oktoobris

Tukin 5 Saksa kuldmarka, W. Kerde 3 rbl,
A. Peterson 5 rbl, J. Ikmelt 1 rbl, Mikkal 2 rbl,
Laius 3 rbl, Looper 1 rbl, Jürjens 1 rbl, Burch-
wart 2 rbl, Wanja 3 rbl, N. Salm 5 rbl, Kan-
ger 2 rbl, Reesen 2 rbl, Püllberg 1 rbl, Põllu-
äär 1 rbl, Wellder 1 rbl, Pau 1 rbl, Kraus
50 kop., L. Salm 1 rbl, Kersa 50 kop., Sein
50 kop., Tugi 50 kop., Oriow 50 kop., E.
Saar 50 kop., Rüütlane 50 kop., Mangman
50 kop., Alas 50 kop., Allikson 50 kop., Weeg-
ner 1 rbl, Reinwaldt 3 rbl, J. Tiik 3 rbl, R.
Tiik 3 rbl, Witsut 5 rbl, E. Waltin 50 kop.,
Ersdorf 50 kop., Leiner 50 kop., Petlem 50
kop., Tosna lauawabriku töolistelt 43 rbl 23
kop., Heilbergilt 110 Eestimaa marka, K. Kul-
lerkupp 50 kop., E. Rant 50 kop., N. Andrejew
50 kop., A. Ignatjew 50 kop., J. Kotkas 50
kop., Rullingow 80 kop., Laaman 1 rbl, Prei-
berg 1 rbl, Tammist 50 kop., Birkhen 50 kop.,
Bachman 50 kop., Sernak 25 kop., Enst 50

kop., Lutter 1 rbl, „P. Puttilowist“ 3 rbl,
Tosna lauawabriku klubilt 8 rbl 50 kop., Alek-
sejew 3 rbl, Erop 7 rbl, „Egoorowi“ wabrikust
3 rbl 50 kop., Weiram 3 rbl 50 kop., Lempo
1 rbl 50 kop., Kingissepast grupe seltsimehi
14 rbl 50 kop., Liüwas 1 rbl, Lutter 1 rbl,
Ambos 5 rbl, Kurgemaa 1 rbl, Iohanson 1 rbl,
Looper 1 rbl 50 kop., Wäljaots 1 rbl, Sein
50 kop., Luik 50 kop., A. Sein 1 rbl 50 kop.,
Simson 50 kop., Piilman 50 kop., Grünling
50 kop., Wainlo 50 kop., Bahwalow 50 kop.,
Tepang 50 kop., Siiner 50 kop., A. Poller 1
rbl, Bungard 1 rbl, Meite 1 rbl, L. Tiitsen
1 rbl, „Sowet“ meeskonnalt 10 rbl, Ups 1
rbl, Ottisaar 1 rbl, Küla 1 rbl, Mulin 1 rbl,
Paulson 1 rbl, Rebane 1 rbl, A. Saar 1 rbl.

Nowembris

Valjas 1 rbl, Laaman 1 rbl, Breilberg 1
rbl, Elk 50 kop., Kruusi 2 rbl, Fogt 5 rbl,
Niitini kaudu 4 rbl 80 kop., Niitini 1 rbl 5
kop., P. Saar 5 rbl, Iwanow 25 kop., Ambos
5 rbl, Soldatow 25 kop., Luther 1 rbl, Pet-
row 1 rbl, Bogdanow 1 rbl, Petrow 1 rbl,
Urkmann 3 rbl, „Edasi“ toim. ja tal. teenijalt
8 rbl 37 kop., Hanson 1 rbl, Saulep 1 rbl,
Sein 1 rbl, Orlow 50 kop., Mangmann 50 kop.,
Rüütlane 50 kop., Saar 50 kop., Tugi 50 kop.,
Alas 50 kop., Allikson 50 kop., Klaus 50 kop.,
Neimann 50 kop., Tosna lauawabriku töolistelt
42 rbl 58 kop., grupe seltsimehi Kingissepast
18 rbl, J. Tiik 3 rbl, R. Tiik 3 rbl, Nelson
3 rbl, seltsimeestelt „Stenka Raasini“ nim.
wabrikust 23 rbl 60 kop., seltsimeestelt por-
tust Grünlingi kaudu 4 rbl 50 kop., Velder
2 rbl, Põlluaäär 1 rbl, Pau 1 rbl, Kraus 50
kop., Piilberg 2 rbl, „Torpedo“ wabriku seltsi-
meestelt 6 rbl 50 kop., Liüwas 1 rbl., Egoor-
rowi wabriku seltsimeestelt 4 rbl 50 kop.,
Mulin 1 rbl, Neifeldt 1 rbl, Likemets 2 rbl,
Küla 1 rbl, Ottisaar 1 rbl, Hütte 2 rbl, Kär-
ner 2 rbl, Rebane 1 rbl, Paulson 1 rbl, Ups
1 rbl, Lugusep 1 rbl, Müller 1 rbl, Välljar
1 rbl, Liüwas 1 rbl, Valtin 50 kop., A. K.
50 kop., Ossepe 2 rbl, Leiner 1 rbl, Betlem 1
rbl, Mihkolai 1 rbl, Ersdorf 50 kop., Vinter
50 kop., Känd 50 kop., Valtin 50 kop., Piil-
mann 50 kop., Hanson 75 kop., Orlow 50 kop.,
Bungart 1 rbl, Mangmann 50 kop., Saar 50
kop., Orlik 1 rbl, Tikapesa E. poliit. klubilt ja
kooliõpetajilt s. Karro kaudu 16 rbl, Maasika
kaudu Sheljaabowi nim. wabrikust 8 rbl, sealt-
samast s. Runge kaudu 24 rbl 14 kop., Sein
4 rbl 20 kop., Tugi 4 rbl 90 kop., Sander
2 rbl, aurulaewa „Leningradi“ meeskonnalt
15 rbl, 12 schil. ja 10 pensil, Eestimaa Kom-
munistilise Partei heaks toimepandud pidust
15. nowembril 300 rbl, kokku 569 rbl 69 kop.

Annetused EKP-le edasisaamiseks
seltsimeheliku tänuga wastu võtnud

EKP Wenemaa esitus

Kommunistilise Internatsionaali Eesti sektsiooni väljaanne. Wastutaw toimetaja H. Pöögelmann

ГОСУДАРСТВЕННЫЙ СУДОСТРОИТЕЛЬНЫЙ ТРЕСТ

ПРАВЛЕНИЕ: Ленинград, ул. Желябова, 5. Тел. 563-50, 563-51, 563-52, 567-32
Комм. от. 5-32-49.

ОТДЕЛЕНИЕ: Москва, Мясницкая, Банковский пер., 2. Тел. 175-24.
Телеграфный адрес: СУДОТРЕСТ.

Представительства: Одесса, Омск, Ташкент.

АККУРАТНО И В СРОК ВЫПОЛНЯЕТ ЗАКАЗЫ НА ОБЪЕДИНЯЕМЫХ ИМ:

1. Северной (б. Путиловск.) Судостр. Верфи.	5. Заводе „Вперед“ (б. Роберт Круг).
2. Балтийском Судостроительном Заводе.	6. Заводе „Красный Судостроитель“ (Б. Охта,
Русско-Америк. металл. завода).
3. Усть-Ижорской Судостроительной Верфи.	7. Кислородно-Ацетилен. Заводе.
4. Невском Судо-Паровозо-Строительном и
Механическом имени Ленина Заводе.	8. Заводе им. К. Либкнехта (б. Франко-Русск.)

ЗАВОДЫ СУДОТРЕСТА ИЗГОТОВЛЯЮТ:

БАБИТ — всех сортов.
КОВБИИ ЧУГУН.
ПАРОВОДОПРОВОДЫ.
СУДА ВСЕХ РОДОВ И ТИПОВ.
ПАРОВЫЕ МАШИНЫ.
НАСОСЫ.

ТУРБОНАСОСЫ.
МОЛОТА И ПРЕССЫ.
ГВОЗДИЛЬНЫЕ СТАНКИ.
КОЛЕНЧАТЫЕ ВАЛЫ.
ВАЛЬЦЫ для мельнич. станков.
ПАРОВЫЕ КОТЛЫ новейш. систем.

LEENINGRAADI RIIKLINE TOIDUKRAAMITÖÖSTUSE TRUST

WALITSUS: Leeningrad, 25. Okt. prosp., m. 27
Telefon 550-96

WALMISTUS JA MÜÜK:

Sokolad, sokoladi- ja dessertkompwekid, pastilje, iris paremat seltsi, karamellid, monpangsjee, weniwad kompwekid, küpsised, präänikud, makaronid, wärmishell, lapsha, worstisaadused, konserwid, sharowaar, taimeõlid, oliifid, kunstlised mineraalweed, õlut ja porter, kalakonserwid, apud kurgid ja kapsad.

TÄNAWUSTE MARJADE SAHWTID (MOOSID).

Oma kauplused kõigis Leeningradi linnaosades, niisama ka Kroonlinnas, Trotskis, Laste-Külas, Oranjenbaumis, Sostrajõel, Pihkwas, Nowgorodis, Wanas-Russas.

MÜÜGIPUTKAD kõigil Leeningradi turgudel

ÜLEWENEMAALINE KOOPERATIIVLINE ВСЕКОБА НК

Leeningradi Osakond. 25. Oktoobri pr., 22

Pangatalitused: Wõtab raha jookswale arwele. Ostab ja müüb riiklisi %-paberid ja wäliswaluutat. Komisjonikaupade ost ja müük. Wekslite diskonto. Laenud kaupade wasta. Kauba-akkreditiiwid. Rahasaatmised ja muu pangategewus

Telefonid: Walitseja — 559-23. Abiwalitseja — 584-41, 596-68. Üleüldine — 156-97

СЕВЗАПКИНО

Пр. 25-го Октября, 80.

Тел.: 576-06, 576-07, 582-52, 211-14.

ОТДЕЛЕНИЯ: в Москве, Харькове, Тифлисе, Витебске.

МАГАЗИНЫ КИНО- и ФОТО-ПРИНАДЛЕЖНОСТЕЙ:

1-ый ГОСФОТОМАГАЗИН: ☐☐ 2-ой ГОСФОТОМАГАЗИН (б. Кодак):
Пр. 25 Октября 80. Тел. 562-51. ☐☐ Ул. Желябова, 19. Тел. 130-19.

ПОЛУЧЕНА ИЗ-ЗА ГРАНИЦЫ ОГРОМНАЯ ПАРТИЯ ФОТО- И КИНО-ТОВАРОВ:

ФОТО

-БУМАГА
-ПЛАСТИНКИ
-ПЛЕНКА
-АППАРАТЫ
-ХИМИКАЛИИ

лучших фирм, всех
размеров и сортов:
САТРАП, БИК, АГФА,
КОДАК и другие.

КИНО-АППАРАТЫ ПРОФЕССИОНАЛЬНОГО ТИПА И ПЕРЕДВИЖНЫЕ (ДЛЯ
ДЕРЕВЕНЬ, ШКОЛ, КЛУБОВ).

ОРГАНИЗАЦИЯМ ЛЬГОТНЫЙ КРЕДИТ.

1-я ГОСФОТОГРАФИЯ Пр. 25-го Октября, 48. Тел. 596-71.
(Здание Пассажа).

БЫСТРОЕ и ХУДОЖЕСТВЕННОЕ выполнение **ВСЕВОЗМОЖНЫХ ФОТО-РАБОТ** как в ателье фотографии, так и по приглашению. — Фотографирование значительнейших фактов деятельности учреждений, организаций, заводов, фабрик и проч. Фото-комплекты важнейших исторических моментов и вождей революции.

ЦЕНЫ ОБЩЕДОСТУПНЫЕ. ОРГАНИЗАЦИЯМ и УЧРЕЖДЕНИЯМ СКИДКА.

ФОТОГРАФИЯ ОТКРЫТА ЕЖЕДНЕВНО, не исключая праздников,
с 11 час. утра до 5-ти час. вечера.

Wähematele kooperatiividele, käsitööl- listele, väikekauplejatele ja tarvitajatele tähelepanemiseks

6. jaanuaril awas kaubategewust

6. jaanuaril awas kaubategewust

Leeningradi Riiklise Tekstiil-Trusti poolsuurmüügi ladu nr 2

uutes uueste sisse seatud ruumides, Apraksina turul, Grafski projesd nr 357, 359,
telefon 156-00,

lõpetatud trusti suur- ja väikemüügi magasinini nr 2 ja 3 asemel Noogina nim.
(e. Paali) ja „Krasnõi Majak“ (e. „Woroonina, Lutsch ja Tsheschër“) asemel.

Kõigi Leeningradtekstiili wabrikute kaupade müük:

WILLANE, KALEWI- ja

PUUWILLANE RIIE,

TRIKOO, GARDINAKAUBAD,

NIIT, WATT, LÕNGAD jne.

TUNTAWA INNAALANDUSEGA MÜIAKSE: JÄÄNUSED, PRAAK, OTSAD JA TÜKID.

Teiste linnade tellijate nõudmiste täitmine; kraami saatmine postiga ja raudteel
wiibimata, kui 25% tellimiseinnast käsirahaks on saadud.

Kooperatiividele ja organisatsioonidele antakse kaupa kergendatud
tingimistel.

ESTI
RAHVUSRAAMATUKOGU
AR